

UNITÁRIUS ÉLET

DUPLA SZÁM

XLIX. évfolyam 7-8. szám

1995. július–augusztus

A MAGYAR PÜNKÖSD

*„Tartsd meg, amid van, hogy senki el ne vegye koronádat...
Akinek van füle, hallja,
mit mond a Lélek a gyülekezetnek.”
Jel.3.11-13.*

Előző számunk vezércikke szerint áldozócsütörtök és pünkösöd egységet képező, kettős keresztény ünnep. Kettős lángnyelvek érzékeltetik, hogy a tanítványok öntudatra ébredése és az anyaszentegyház megalakulása egymásból fakad, egymást követi.

Az öntudat ébredését a Szent Lélek kitöltetése, a minden nyelven szóló, minden nép számára érthető igehirdetés gyümölcsözteti. A keresztény gyülekezet a szeretet alapjaira épülő Istenországával azonos.

Augusztus 20. a keresztény Magyarország és a korona kettős ünnepe. Mind a kettő szent. – Nekünk, unitáriusoknak egyedül Isten az, aki szent. Nekünk elsődlegesen a szó ezt jelenti. De beledobva a beszéd élő vizébe, a szó tovagyűrűzik, jelentése megsokszorozódik. Sok minden van, ami nem lehet más, csak szent. Szent a korona és szent a haza, amit az egybefog.

A „haza” szó értelme is sokszorozódik. Ma már inkább jelenti az egykori Magyarország népeit, azok közösségét, mint a területét. A területi szétdarabolódást a közösség osztódásával kell okolnunk. Az anyaszentegyház osztódásait is ez okozta, és nem fordítva. Egy országot nehéz feldarabolni, míg egységes a nép, mely rajta él. Ha feldarabolják, mint Lengyelországot, előbb-utóbb újraegyesül. A szeretet is az az összetartozás, melynek jegyében az egyháznak újra kell egyesülnie.

Ma csak a magyar anyanyelvűek összetartozása él már igazán. A többieké csak úgy, mint a keresztény felekezeteké. Az eltávolodás kihangsúlyozása, az összetartozás elleni tiltakozás jelzi azt, ami ellen tiltakoznak az egykori Magyarország önállósodott nemzetiségei.

Nagy címerünk hat ország címerének egybeépülése. Ezeket fogja egybe a szentkorona. De Magyarországon hatnál is több nyelven beszélnek. A mai Magyarországon! Nem lehetett úgy megcsontítani, hogy népei ugyanannyi nyelven ne beszélnének, mint a csontkítás előtt. A létszámarányok megváltoztak, a soknyelvűség mégis megmaradt.

Ugyanúgy kellene az öntudatra ébredő hazafiak, mint kellett a felosztás előtt. Ugyanúgy kell a Szent Lélek, a haza Szent Lelkének kitöltetése. A kettős lángnyelvek zúgása, mint sebesen zúgó szélnek zendülése, hogy közös nyelvet adjon az együttlakóknak. Ó, nem a

mi olyannyira elütő, „nehéz” anyanyelvünket! Hanem az apostolokét. Azt, amit mindenki meg tud érteni, aki együtt él velünk.

A csonka ország népeit is csak ez a nyelv képes összetartani. Ennek lelki alapja a hazafias öntudat. A tűz, amit mindenki fel lehet, és fel kell éleszteni. A nemzeti öntudat ma nem lehet az elkülönülés, a megkülönböztetés, a bomlás, hanem a szeretetben, a hazaszereteten való összetartozás tudata mindenkié, aki együtt él az egykori és a mai haza területén, függetlenül attól, hogy milyen messze állunk ennek a valóságától! – Az összetartozás öntudatától, a határokon belül élő nagycsalád minden tagjával, és a szomszédok különült testvéreinek mindenikével. Pünkösdi ige forrása az igazi hazafiság, amit mindenki a maga nyelvén tud érteni.

Ma új hazafiság is van születőben: az európai. Soknyelvű hazaszereteten kell támaszkodni, mint sebesen zúgó szélnek, és mindannyiunkat át kell hatnia ahhoz, hogy felnevelhessük Európát. Ezt a gyermeket, aki nem falhatja fel szüleit. A magyar szentkorona egyike lesz Európa dajkáinak. Élnie kell ahhoz, hogy szülői felelősségének eleget tegyen. Európában a hazaszereteten nincsenek határai. Így lesz a határ válaszfalból illeszkedési vonal.

Mi nem az egykori Magyarországot akarjuk feltámasztani. Ezt egyszer s mindenkorra kizárta a történelem. De meg kell őriznünk belőle, amit elhárítani se tudnánk: az együttélésekből következő egymásrautaltság lelki egybeépülését.

Elégtelenségeire keresnünk kell a gyógyulást.

Szent István napja, augusztus 20., kettős ünnepünk: a határok feletti haza és hazaszeretet, a bárhová tartozó egész föld, és bármilyen ajkú összes földlakó szeretetének ünnepe. Trianon, a mi Golgotánk, lefejezte az országot. Gazdátlanul a korona mégsem maradhatott. Kie tehát, ki az, akinek a fejére visszaszáll? Megmarad nekünk, akik nem rekedtünk kívül a határokon? Megmarad múzeumi tárgynak, vagy tán még ereklyének is? – És idegenné vált azoknak, akik kívülrekedtek?

Az együttélés koronátlanul is a fejünkön marad. Letagadnia se lehet. Ez a koronánk, ami szent és közös. Nem töviskorona. Mert Kálváriából anyaszentegyházzá magasztosította nekünk a közös hazát.

Nyitrai Levente

SZOMORÚ EMLÉKEZÉS AZ ELSŐ ÉVFORDULÓN

Magyarországi Unitárius Egyházunk sokat gyászolt az elmúlt esztendőben. Mindannyian döbbenet vettük a hírt a családtól, hogy elhunyt **BARTÓK BÉLA** a nagy tiszteletnek és szeretetnek örvendő főgondnokunk, aki 23 esztendőn keresztül szolgálta világi vezetőként egyházunkat. Széles látókörével, nagy műveltségével, emberismeretével, a világban való jártasságával és nem utolsósorban az unitárius eszmevilág iránti elkötelezettségével egyházunk történetének kiemelkedő egyénisége volt.

Halálának egyéves évfordulóján Bencze Márton püspök körlevélben hívta fel a lelkészek és az egyházközségek figyelmét, hogy méltóképpen emlékezzenek meg elhunyt főgondnokunkról a június 18-i, vasárnapi istentiszteletek során.

A Nagy Ignác utcában, ahol 1994. július 3-án gyászistentiszteletet tartottunk Bartók Béla emlékére, ebben az esztendőben is megemlékeztünk róla, Szász János szószéki szolgálata során.

Emlékezete és egész életműve legyen mindörökké áldott, az Úristen dicsőségére és egyházunk hírnevének öregbítésére!

Nemsokkal Bartók főgondnok úr temetése után Győrben jártam, hogy betegágyán meglátogassam **GÖNCZ MIHÁLY** lelkészt, 1994 júliusában. Miska bácsi áttelepülése óta csodát művelt a nyugati végeken. Amikor Pesten járt, mindig hosszan elbeszélgettünk. Élvezet volt hallgatni azt a sok élettapasztalatot, lelkipásztori hivatástudatot, amivel rendelkezett. Otthonában megmutatta azt a csodálatos unitárius témájú gyűjteményt, melyben sok prédikáció, irodalmi

anyag, gyermek- és ifjúsági valláserkölcsei kötet volt. Láttam rajta, hogy kissé nehézkesebben fog a szó-láshoz, de szeme ugyanúgy ragyogott, mint régen, mikor szeretett egyházáról beszélt. El sem akartuk hinni a szomorú hírt, hogy 1994. augusztus 4-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Hisz még oly fiatal volt, 66 éves, tele erővel és változatlan kitartással. A családdal együtt azt kérdeztük, hogy miért? miért? miért? ...

Göncz Mihály egész életműve példamutatás a későbbi lelkész generációk számára. Emléke, egyházi szolgálata legyen mindörökké áldott!

S alig kísértük utolsó útjára Göncz Mihály lelkész urat, 1994. szeptember 20-án Goda Verácska hívott fel a lelkészi hivatalban és elcsukló hangon közölte velem, hogy a drága nagyapa, nekünk főtisztelendő **Dr. FERENCZ JÓZSEF** nyugalmazott püspök úr eltávozott. 1988 után is aktívan részt vett egyházunk életében, itthon és külföldön is ott volt az unitárius összejöveteleken. Szívügye volt az unitárius egyháztörténelem, könyvtárunk továbbfejlesztése, az ifjúság ügye, az egyházi könyvkiadás, és még sorolhatnánk. Politikailag és egyházpolitikailag egy igen nehéz 17 esztendőben vezette a magyarországi unitáriusokat a jézusi úton. Soha nem feledte szülőföldjét Erdélyt, szolgálata során könnyes lett a szeme, ha az óhazáról beszélt. Érdemes lenne tanulmányait, előadásait kötetbe szerkesztve kiadni.

Drága Lelke és emlékezete legyen örökké áldott!

O.S.Z.I.

Áprily Lajos

ÚTRAVALÓ

A lélek,
mikor búcsúzva bontja szárnyait,
visz magával a földről valamit.

Eszmét, melyet világra ő hozott,
virágot, melyet ő virágoztatott.

Én Istenem, én mit vigyek neked?
Nem vihetek én mást, csak verseket.

Kiválasztok pár útamra valót,
a többinél tisztábban dalolót.

S ahol ösvénnyel vár az égi rét,
zenét hallok majd, felséges zenét.

Barátom, aki már előre ment,
azt a zenét rég hallja odafent.

S ahogy azt a muzsikát hallgatom,
azt a keveset rendre hullatom.

Az a zene csak vallatja velem:
Süket sor... nem merem... ezt sem merem.

S amikor, Uram, hozzád érkezem,
könnyű kezem miatt szégyenkezem.

A választottakból csak egy maradt,
az, melyben elfogtam egy sugarad.

Az, amelyikben elmondtam neked,
hogyan szerettem drága földedet.

S szólok: Csak ennyit hoztam. Ó, Uram,
ne ítélj meg nagyon szigorúan.

Búcsúzunk KEREKI GÁBORTÓL

A magyar unitarizmust ismét nagy veszteség érte, elveszítette egy kiváló tehetségű, híres lelkipásztort. Kereki Gábor életének 81. évében 1995. máj. 25-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. A kocsordi és a budapesti unitárius hívek generációi emlékeznek vissza szeretettel a 30-as, 40-es évekre, drága hitoktatójukra és gyülekezeti lelkészükre, Kereki Gábor személyében.

Kereki Gábor teológiai tanulmányai befejezése után 1937-től szolgált Magyarországon. Az Unitárius Értesítő korabeli évfolyamait tanulmányozva sűrűn találkozunk nevével. Kocsordon kezdte lelkési szolgálatát, ahol még ma is sokan emlegetik a templom-építő, kazetta festő lelkészt. 1938 év elején iktatták be rendes lelkésznek, Kocsord közepén egy templomá avatott nagy csűrben, több mint félezer ember énekelte a zsoltárt. 1938. július 31-én dr. Csiki Gábor lelkész helyezte el Kocsordon az épülő templom alapkövét, és nem egészen egy évvel ezután 1939. június 18-án szentelik fel a kocsordi templomot. Igazi lelke és gyönyörűsége ennek a templomnak, az a 104 mennyezeti kazetta, melyek Kereki Gábor lelkész lelkes munkásságát és művészi érzékét dicsérik. 1939 szeptemberében Józán Miklós püspöki vikárius Kereki Gábort vallásantitő s. lelkésznek nevezte ki Budapestre. Ettől kezdve, mint hitoktató és ifjúsági lelkész szolgált egyházunkat, mérhetetlen intelligenciával és szeretettel. Hányszor hallani ma is, amint volt diákjai, hívei oly elismerően emlegetik nevét. 1942. október 31-én, az országos protestáns napok keretében a megnyitó ünnepi beszédet Kereki Gábor mondta, aki akkor a protestáns ifjúsági mozgalom, a Bethlen Gábor-kör elnöke volt.

1944-től Szent-Iványi Sándor mellett aktívan részt vett üldözött honfitársaink, valamint angol, amerikai katonák bújtatásában.

A háború befejezése után egyházunk új lapot indít, 1947-ben jelenik meg az Unitárius Élet első száma, melynek felelős szerkesztője és kiadója Kereki Gábor volt.

1947. október 16-án indult el – eredetileg – egyéves oxfordi tanulmányújtára. Közben a hazai politikai változások miatt úgy döntött, hogy Angliában marad.

1978-ban találkoztunk először, amikor én is oxfordi ösztöndíjas voltam, eljött Londonból, hogy meglátogasson. Akkor Kereki Gábor már Anglia-szerte ismert és híres unitárius lelkész volt, az egyik legnagyobb gyülekezetnek volt a lelkésze Croydonban. A gyülekezet gondnoka akkor Roy Smith volt, aki később az angol unitáriusok főtitkára lett. Croydonba jártak hozzá a környékbeli magyar unitárius hívek is, így Soós András és családja, Anghy Gyöngyi, az Irsay fivérek. Sokat beszélgettünk, találkoztunk azóta a két év alatt. Mindvégig megmaradt egy nagyon zárkózott, de melegszívű, érző embernek. Özvegye Joan asszony is zárkózottságáról beszélt, mikor megkért, állítsam össze Gábor bácsi magyarországi működését.

Egyszer azt kérdeztem Tőle: „Miért nem tetszik hazajönni Magyarországra?”. Ő azt válaszolta: „Amíg kommunizmus van és orosz katonák vannak az országban, addig nem megyek!”

Azután 1990-ben újra találkoztunk Angliában. Hívtuk, jöjjön haza a Nagy Ignác utcai templom 100 éves évfordulójára, tartsa ő az ünnepi beszédet, a politikai helyzet is megváltozott, megtörtént a rendszerváltás. Kedves angol felesége jött segítségünkre és végül is rábeszélte. 1990. szeptember 23-án, 43 év szünet után ismét Kereki Gábor végezte a szószéki szolgálatot, a zsúfolásig megtelt Nagy Ignác utcai templomban. Ettől kezdve, kedves feleségével, Joan asszonnyal rendszeresen hazalátogattak, volt esztendő, hogy kétszer is. Gábor bácsival televíziós interjú is készült 1992-ben, az unitárius Örömhír számára. Kértem, próbáltam rávenni, hogy írja meg visszaemlékezéseit, immáron ez is terv marad csupán...

Sok estét, napot töltöttünk együtt, élvezet volt hallgatni elbeszéléseit, igazi tanítómester volt, a mi szabadelvű hitünknek európai képviselője. Nyitott és liberális, művelt és széles látókörű, kiváló prédikátor, nagyszerű lelkipásztor, – a szó legszebb értelmében, és mégis egy zárkózott úriember.

Ilyenkor döbbenünk rá, hogy már nincs többé, sajnáljuk az elmulasztott kérdéseket, az elmulasztott alkalmakat a beszélgetésre, a tanulásra.

Közvetlenül halála után már röviden, imában megemlékeztünk drága halottunkról a Nagy Ignác utcai templomban, és özvegye kérésére 1995 őszén, amikor Joan asszony is Budapestre látogat, emlékező istentiszteletet tartunk Kereki Gábor tiszteletére a Nagy Ignác utcában.

Vezérelje a Mindenható drága lelkét az örökkévalóság útján, és adjon Néki örök, csöndes, békés nyugodalmat!

Most pedig az emlékezés jegyében, búcsúzzunk Tőle saját soraival, melyeket az 1947-es Unitárius Élet beköszöntő vezércikéből idézünk:

Az unitárius vallás célja az érzések nemesítése, az értelem megvilágosítása, az akarat megerősítése és a jelen és jövő életre való megnyugtató és boldogítás. Tehát vallásunk célja az ember nemesítése, jobbra készítése, egyszóval tökéletesítése és így üdvözítése. Legyenek tökéletesebbek az emberek és így üdvözítettek. Legyenek tökéletesebbek az emberek és így üdvözítettek. Gondolatainkkal, kiejtett szavainkkal és tetteinkkel hatunk egymásra. Valamennyiünk nemes szava, gondolata és cselekedete emelheti a közösség értékét. Vallásunk célja, hogy az emberi eszményt mindenkivel megismertesse és minden embert a tökéletesedés útjára vezessen, ott megtartsa és üdvözítsen. Ezért a célért, ezért az életért valamennyien felelősek vagyunk, tehát érte munkálkodnunk kell. Minden eszközzel legyünk azon, hogy minden emberből a leg-tökéletesebbet kihozhassuk, hogy minden emberben kialakíthassuk a legmagasabbrendűt.

Orbókné Szent-Iványi Ilona

Emlékezés Kereki Gáborról, mint lelkésről és mint barátról

A 2. világháború előtti években Kocsordról Budapestre helyezték Kereki Gábor. Én magam azonban közelebből az ostrom utáni időkben ismerhettem meg, amikor közös otthonra találtunk Szent-Iványi Sándor budapesti vezető lelkész, később helyettes püspök Koháry utcai lakásán. Gábor mellette szolgált fiatal lelkészként a nehéz háborús időszakban, és szinte családtagként élt velük.

Az ostrom után Szent-Iványi Sándor és amerikai felesége, Gicza pártfogásukba vették a háború alatt itt rekedt angol-amerikai honpolgárokat. A Vöröskereszt és egyházunk segítségével szállást és kenyeret biztosítottunk nekik, míg visszatérhettek hazájukba. Gábor mindenben segített Szent-Iványiéknek ebben a nehéz időszakban. Mivel rommá lett a szülőházam, én is közéjük kerültem, én is otthont és kenyeret kaptam tőlük. Miután egy-két nyelven meg tudtam szólalni, a külföldiek ellátásában vettem részt. Néhány hónapig éltem velük, míg új otthont találtam.

Addig is családtagként éltem velük. Most pedig felevenednek bennem az ott töltött napok:

Egyik napon Szent-Iványiék hivatalos vendégként elmentek hazulról. Gicza megkért, hogy helyette én főzzek ebédet. Ez a feladat számomra nem volt könnyű, ugyanis nem tudtam főzni. Így hát Gicza elmagyarázta, hogy kell paprikás krumplit készíteni: „Nem szabad kavarni, csak rázogatni” – mondotta. A megbeszélt időpontban jött Gábor az ebéd elfogyasztására. Ebédet azonban sajnos nem kaphatott, mivel a krumpli alaposan odaégett. Ráadásul az egész lakást átjárta a füst és a kozmaillat, ami makacsul tartotta magát odabenn még legalább két napig. Évtizedek után, mikor Gábor újra hazajött Budapestre, felidézte a gyászos ebédet: úgy lát-

szik, felejthetetlen nyomokat hagyott benne.

Nekem viszont az maradt meg emlékezetemben, hogy egy alkalommal miképpen állt helyt Gábor akkor, amikor engem nagy lelki bánat ért. Az történt, hogy családi és atyai jó barátomat, Supka Gézát a debreceni ideiglenes kormány kinevezte az összes magyarországi múzeum élére. Ezen a réven valóra válhatott volna álomom, hogy tanult mesterségem (művészettörténész) szerint elhelyezkedhessem a segítségével. A politika azonban úgy alakult, hogy Supka Géza erről a tisztségről lemondott. Nekem ez annyit jelentett, hogy elvesztettem a reményt, hogy valaha a szakmában tudjak elhelyezkedni!

Gábor, látva néma fájdalmamat, szeretett volna megvigasztalni. Behozott egy bibliát, és abból olvasott fel részeket, amik ilyen lelkiállapotban segítséget jelenthetnek. Én megéreztem, hogy nem akart banális szavakkal hozzám szólni, ezért választotta a biblia örök érvényű sorait.

Én ezt az emléket nem felejtettem el hosszú évtizedek után sem...

Kereki Gábor lényé csendes és zárkózott volt. Egyházi beszédeit a tömörség és mélység jellemezte. Nem beszélt pátoszszal, ami nekünk nem is imponált volna, hiszen modern fiataloknak tartottuk magunkat.

Papi hivatásának egy talán szokatlan formában megnyilvánult hatásáról szólnék végül. Ezt a történetet ő nem ismerte, mert nem volt már alkalmam neki elbeszélni.

Kereki Gábor első lelkészszolgálati helye Kocsord volt, ahol a kis erdélyi stílusú templom kazettás mennyezetét maga Gá-

bor festette. A történet akkor játszódott, amikor Gábor már régen külföldön élt.

Egyik nyáron egy fiatal házaspár Kocsord környékén végezte geológusi feladatát. Szemükbe ötlött a számukra szokatlan stílusú kis kocsordi templom: még sosem láttak erdélyi templomot. Ámulatuk folytatódott, mikor a templomba beléptek: a mennyezet kazettáiban festményeket láttak. Persze nem tudhatták, hogy az itáliai reneszánsz művészet Budán keresztül való kisugárzását látják az erdélyi kazettás mennyezet újabb kori jelenségeként. Ennek a csodálatos erdélyi reneszánsz művészetnek szellemében festette ki Gábor a templom mennyezetét. A fiatal pár lenyűgözve kereste meg az akkori papot, Végh Mihályt. Megkérdezték, hogy ugyan miféle vallás templomában járnak?

A lelkész érdeklődésükre nyilván szólhatott az unitarizmusról. Ők – mint a kor szak fiataljai – nem voltak járatosak templomokban. A látottak és hallottak különös hatást kelthettek bennük.

A történethez hozzátartozik, hogy a fiatal geológus asszony – akinek otthon csecsemőkorú gyermeke volt – halálos betegséget hordott magában. Ő ezt tudta, és ezért szólalt meg így a hosszú csend után: – Ha én meghalok, ez az egyház temessen el.

A fiatalasszony rövidesen meghalt, és férje felkereste a Budapesti Unitárius Egyházközséget, elbeszélve mindezt a lelkésznek. Végül megkérdezte, eltemetné-e feleségét unitárius módon, bár ők semmilyen egyházhoz nem tartoznak? ...

Lám, Kereki Gábor nemcsak a szószék nyelvén tudott egy lelket Isten közelébe hozni, de még művészetének varázsos hatású szellemével is!

Kaplayné Schey Ilona

HITÜNKRŐL XIX.

A lelkiismeret kötelék

A lelkiismereti szabadságról azt állítottam, hogy az nem lelkiismeretlenség, hanem a szövetség feltételeinek önkéntes vállalása. Mégis szabadság. De nem azért, mert, ha akarom, a szövetséges Isten helyett akár az ellenségével is szövethetek, vagy ha tetszik, a bűnt is kipróbálhatom. Hanem azért, mert ez szóba se jöhet, ha a törvénynek nem más vet alá engem, hanem a saját hittem.

Ez lenne a valláserkölcsei autonómia, a kényszerítés nélküli hűség. Most beszélünk kell arról, hogy mennyire vagyunk rá képesek. És arról, hogy mi történik, amikor tetszésünk szerint állítunk törvényt és teszünk igazságot.

Semmivel se kisebb gond az, amit felvetek, mint amit ma a tudomány csodái jelentenek. Ezek felkészületlenül érik a lelkiismeretünket.

Rettegnünk kell az atomtitkok terjedésétől, mert lelkiismeretlen hasznosításuk veszedelmes lehet. A szórakoztatóipar lehetetlenné teszi a kultúrát, mert eltereli a közérdeklődést. Üldözni kell a kábítószerek kereskedelmét, mert lelkiismereti védettség hiányában piacává teszi a gyermekeinket.

A tudással való visszaélés ellen csak a hit tud védelmet jelenteni. Ha személyes viszonyunk van Istennel, aki függővé tegyen a lelkiismeretünktől. Hogy tudásunkat csak arra használhassuk, amit megenged a lelkiismeretünk. Hogy senki se téríthessen el attól, amit parancsol neki a lelkiismeret.

De ettől mi szinte reménytelenül messze vagyunk. Ezért komolyak és tagadhatatlanok az aggályaink. Lelkiismeretünk állapota nem sok reményt tesz jogossá a magunk, sőt gyermekeink

jövője felől. A „szinte” szót nem véletlenül használtam. A reményről a mostaninál sokkal rosszabb kilátás alatt sem szabad lemondanunk. Ugyanaz a hit, mely elégtelennek mutatja a lelkiismeretünket, föltétlen bizalomra is ösztönöz Isten iránt. A reménytelenség egyenlő a bizalom összeomlásával. Ez rosszabb a hitetlenségnél. Ha valaki nem hisz, nem ismeri Istent. Aki ismeri, annak tudnia kell, hogy Isten féltő szeretettel vigyáz övéire. Semminek se hagyja áldozatul esi őket: sem a tudatlanságnak, sem pedig a tudás ártalmainak.

A lelkiismeret elégtelenségének sem eshet áldozatul senki, aki bíz a féltőn szerető Istenében. De elbizakodottakká sem válhatunk. Istenkísértésbe sem eshetünk: hogy bízzuk csak Istenre teljes önmagunkat, úm. kötelességünket, hivatásunkat, cselekedeteinkért való felelősségünket is. Ezt nem tehetjük! Ez ellen tiltakoznia kell a lelkiismeretünknek. Még a gyermek is, akinek egészség és rend uralja a lelkét, egyedül akar öltözni, enni, utazni akarja a nagyokat, fel akarja fedezni a környezetét. Eredményeiért felelni akar, hogy dicsekedhessen velük.

Istentől való teljes függésünk a kísértések alól felszabaduló lelkiismeret kötelékében válik nyilvánvalóvá. Valaki azzal indokolta az ateizmusát, hogy ameddig hitt, sohasem érezhette magát szabadnak. Bárhol járt, Isten mindenütt látta őt. Jótetteiért nem jutalmazta, de mindig lelkiismeretfurdalást okozott neki a rosszakért. Mióta nem hisz, kényelmessé vált az élete. Csak el kell rejtoznie a törvény őrei, főnöke, vagy a felesége elől, büntetlenül teheti, amit épp tenni kíván.

Milyen szegény, aki beköti szemét a lelkiismeretének! – Isten épp akkor figyel őt legélesebben, amikor úgy hiszi, hogy maga se látja, mit csinál. A lelkiismeret a látással egyenlő értékű ajándék az életünknek. Nincs annál nagyobb ajándék, mint amikor úgy látjuk magunkat, ahogyan Isten lát.

A törvény ősidők óta Isten ajándéka volt. Az Ószövetség és az Újszövetség, alapvetően a törvény kultusza. Isten akaratát, mint a szövetség feltételét ősidők óta vallásos tisztelet veszi körül. Hajdan a Szentírás betűjének kényszerítő erőt tulajdonítottak. A vétkeket a Biblia előírásai szerint büntették. Ez már rég nem egyházi feladat. Valahogy úgy állunk a Szentírással ezen a ponton, mint a festőművészettel a fényképezés feltalálása után. Megmarad valami kifejeződéseknek, amire nem képes sem a rendfenntartás, sem a fotózás. Isten akaratát nem halljuk többé parancsoló, hanem feltételes módon szóló üzenetnek. Kényszerítésből a szabad belátáshoz szóló ajánlásba megy át.

Éppen ez az, ami szabaddá és ajándékká teszi a törvény kötelékében élő lelkiismeretünket. Nem az a szabadság, ha kerülhetjük az iskolát, a templomot, az orvosi rendelőt és a hivatalokat, hanem az, ha szabadon választhatunk tanárt, lelkészt, orvost és politikusokat. A lelkiismeret ugyan kötelez az engedelmségre Isten iránt, de szabaddá tesz a bűn hatalma és következménye alól. Nincs olyan lélek, aki ezt előbb vagy utóbb be ne tudná látni.

„Mi szükségünk van még tanúkra?” – kiált fel a főpap a Mk. 14.63–64-ben. – „Hallottátok az istenkáromlást. Mi a ti véleményetek erről? Azok pedig együttesen kimondták az ítéletet, hogy méltó a halálra.” – Jézust istenkáromlással vádolják, és önkéntes vallomása alatt halálra ítélik. A hágai világtörvényszék felmentette Jézust. A keresztény hit tizenkilenc és fél évszázaddal korábban azért született, hogy ezt egyházi részről megtegye.

Jézus nem volt istenkáromló. Ma nem is halálos bűn az istenkáromlás. A Szentírás előírása, mely szerint Jézust elítélték, nem a világi törvénykezésnek ad utasításokat, hanem a lelkiismeret számára ajánl ítéletet, amit vállalhatunk, vagy elutasíthatunk. Jézus vállalta a vádat, hogy Isten és milliárdnyi követő bizonyosságtétele mentse fel.

„Hallottátok, hogy megmondattok a régieknek” – mondja Jézus a törvény magyarázatában (Mt.5.21–22.): – „Ne öl! Mert aki öl, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette. Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik atyjafiára, már méltó az ítéletre; aki azt mondja: Ostoba! – méltó a főtörvényszékre; aki pedig azt mondja: Bolond! – méltó a pokol tüzére.” – Ezek az isteni törvény íte-

letei. Nem világiak. A lelkiismereti szabadság feltételei. Mennyivel többet nyújtanak így, mintha világi ítéleteknek kéne tekintenünk!

„Senki sem ítél el téged?” – kérde Jézus a bűnös nőtől. – Az így felelt: „Senki, Uram.” Jézus pedig ezt mondta neki: „Én sem ítéllek el. Menj el, és többé ne vétkezz!” (Jn.8.10–11.) Jézus felmenti a nőt az egyház illetéktelen világi ítélete alól. A megkövezésnek nem földinek kell lennie, hanem lelkiismeretinek. Ez alól csak feltételeken menti fel. Így pedig súlyosabb, mint a halál, amit Jézus vállalt. Mert akit igazságtalanul ölnek meg, az tovább él. Feltámad. De a lelki halálból, ha megtörténne, nem lenne feltámadás! Ez történne, ha valaki nem vállalná a lelkiismeret ítéletét. Ezt a köteleket nem mindenki veszi fel azonnal. De tudjuk, hogy idővel minden teremtetett lélek alá fogja vetni magát Isten akaratának, és senki se kivételezheti magát. Isten pedig türelmesen vár a legutolsóira is. (1.Jn.2.17., 1.Tim.2.4, 1.Kor.15.25., Ézs.30.18.)

Egy ideig mindenkinek nehéz, Jézusnak is az volt. „Atyám, ha akarod, vedd el tőlem ezt a poharat!” – Mindazáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied.” (Lk.22.42.) Jézusnak, aki lelkében egy volt az Atyával, (Jn.10.30.) emberi akarata is van, és az más. Ellenkezik az Atya akaratával. Jézus alárendeli emberi akaratát az Atya isteni akaratának. Ez az ő lelkiismereti köteléke, amit önként vett magára.

Szabadon visszautasíthatta volna. Mennyivel többet ért így, mintha valaki kényszerítette volna rá. Istennel egy csak az lehet, akit semmi sem kényszeríti rá. Ez a kötelék csak önkéntesen tud létrejönni, kötelékké fonódni. Istenzhez kötni erővel senkit nem lehet. Istenzhez csak szeretettel lehet kötődni, és csak önkéntesen. Hasonlóképpen a házassághoz, melyben a szeretet soha el nem múlik. Mert ahol a legkisebb kényszer is közrejátszik, ott a szeretet nem marad örök.

A lelkiismeret az Istentől való függésnek több úton is lehet, sőt kell legyen a köteléke. Minden elfogadott isteni ajánlás, betartott parancsolat a kötődés egy új szála, a lelkiismeret erősödése. Ezeket hivatás, küldetés, szolgálat, kötelesség vagy vállalkozás képében fogjuk fel, és szeretetből tesszük. Ihletés alatt, környezetünk segítségével, tapasztalatainkra és elképzeléseinkre támaszkodva közelítjük a megvalósuláshoz, és lelkiismeretünk fényében ellenőrizzük.

A lelkiismeret, mint minden lelki érték, hamisítható. Nehezen bírjuk a bírálatát, ezért a hamisítás kísértésébe esünk. Jézus figyelme már a Miatyánkban is kiterjed erre. Vita tárgya volt nálunk, hogy Isten-e az, aki kísért. Jézust a Sátán kísértette meg. Erre viszontkérdéssel válaszolhatunk: a védőoltás-e az, ami megbetegít? – Ahogy ez eldőlt, a kísértés kérdésének is úgy kell eldőlnie.

Nekem az, hogy: „ne vigy ... kísértésbe” (Mt.6.13.) azt jelenti, hogy: „ne tedd próbára a lelkiismeretemet”, „ne adj nekem lelkiismereti védőoltást, mert félek a megtántorodástól”. Isten megtartja azt, akit ő próbának tesz ki, mint Ábrahám fiát, Izsákot. (1.Móz.22.13.) Mózes énekében találom meg a magyarázatot: „Nincsen Isten rajtam kívül! (Én adok halált s életet,) összeűzők és gyógyítok.” (5.Móz.32.39.)

„Nincs ki megmentsen kezemből” – mondja mindjárt a következő vers. Nincs ki megmentőm kezéből kiragadjon, – értem én. A hamis lelkiismeret, az önbíráskodás, tetteink tetszés szerinti értékelése, még bírói ítélet se tud megmenteni a lelkiismeret kötelékétől.

Ahogy ölni csak testet lehet, lelket menteni se tud más, csak Isten. Ezért hisszük, hogy Isten ítéletének mindenki önként fogja alávetni majd magát. Amint Dávid és Saul között volt, úgy lealávetni majd magát. Amint Dávid és Saul között volt, úgy legyen bíró köztem és cselekedeteim között is az Úr. (Lk. 1.Sám.24.16.) És legyen, amivel Pál biztat a Róm. 8.2-ben: „az élet Lelkének törvénye megszabadított téged Krisztus Jézusban a bűn és a halál törvényétől”.

Nyitrai Levente

Óh édes szülőföld

(elbeszélés)

Kicsi Dénkó éppen a csikóval pajkoskodott az udvaron, amikor az apja kilépett az ajtón és rászólt:

– A lábadra cipőt, a fejedre kalapot! Hét esztendő vagy, részedre is kezdődik az iskola. Megyünk a szabóhoz, hogy ujjast csináljon ebből a posztóból.

A hóna alatt szorongatta a felnőttektől megmaradt darabot.

– Hát harisnyát nem?

– Az is lesz, ne búsulj! Azt magam is meg tudom csinálni a hidegekig. Még zsinórt is varrok belé.

A szabó nagyon tréfás ember volt. Szerette megnevetetni a felnőtteket, s néha megrikatni a gyerekeket. Most is felvette a gyermek méreteit, megmérte a posztót is, hümmögött egy darabig, hogy ez bizony egy kicsit szűkön telik ki (általában így búsítják a szabók a megrendelőket), vagy a gyermekből ki kell vágni, vagy a posztót nyújtani, mint a gumit.

– A gyermek hosszából nem lehet kivágni, mert így is csak akkora, mint egy cső törökbúza – védelmezte a gyermeket az apja – úgy vágjon az az olló, hogy ujjas is legyen, s még egy darabocskát maradjon foltnak is, az elszakadás esetére.

– Na jól van – válaszolta a szabó – addig nyújtom, amíg csak lehet. Három nap múlva jöhetnek a próbára.

A jelzett napon apa és fia pontosan megjelent a kabátpróbán.

– Na lássuk csak, hogy sikerült „kihoznom” abból a kicsi anyagból.

A sarokban egy asztalon félig kész kabátok halmozódtak. Egyet kiválasztott közülük, a legnagyobb méretűt, olyan kemény posztóból valót, hogy az gyerek nélkül is megállott volna a szoba közepén. Ráadta a gyerekekre. Az szinte elveszett benne.

– Hát ez egy kicsit nagyra sikerült, de majd belenősz. Ejszen nem adtak enned azóta, hogy megmértelek, kisebb vagy, mint a múltkor. Az is lehet, hogy sokáig vasaltam s kinyúlt. Meglátod, hogy jó lesz. Belenősz, legalább ilyen senkinek sem lesz. Mindenki megismer az utcán.

A gyermek már ekkor keserves sírásba kezdett: – Nekem ez nem kell. Ez nekem nem jó. Miért nem csinált olyant, hogy az nekem találjon?

– No állj meg! Lehet, hogy eltévesztettem. Persze, hát nem is ez a tiéd, hanem az ott.

Azzal elővett egy kicsi ujjast a halomból, egész kisgyermeknek valót: – Próbáld fel ezt, hátha ez jobb lesz – bízta a szabó.

A gyermek kényszeredetten azt is próbálta magára erőszakolni, de nem sikerült, s emiatt még nagyobb sírásra fakadt.

– Ne cirmold a gyereket – mondta az apa. – Még öreg korában is bosszúsan emlékszik majd vissza a próbádra!

– Na jól van. A mesteremberek sokszor tévednek, de minden kiigazodik lassan.

Elővette a harmadiknak a gyerekekre szabott ruhát. Ráadta.

– Csakugyan, ez lesz a jó. Olyan, hogy még Amerikába is elmehetsz benne.

– Amerikába? Hát az hol van? – vigasztalódott a gyermek.

– Amerika? Az messze van. De éppen oda készül a fi-am, Döngő bátyád. Vele elmehetsz.

E szavakra megnyílt a szomszéd szoba ajtaja, s belépett azon az a bizonyos Döngő bácsi, a szabó fia, olyan húszévesforma legény.

– Gyere, gyere – szólott az apa – lesz egy útitársad Amerikába. Ilyen ujjast, tudom Isten, még ott sem csinálnak.

– Eljössz velem – toldotta a tréfát a készülődő legény. Éppen oda készülök. Legalább nem megyek egyedül. Holnapután indulunk. Reád nem is kell jegyet váltanom, elviszlek a zsebemben.

A gyermek nem sértődött meg a termete lekicsinyítéséért, inkább visszakérdezte:

– Döngő bácsi, hogy mennek Amerikába?

– Ha érdekel, én elmondom neked. Ha kedved van és jössz, neked is kerítünk egy vándorbotot. Keresztúron vonatra szállunk, s megyünk sokáig. Aztán egyszer leszállunk. Hát uramisten, ott van egy nagy kerítés kolbászból fonva. Ott hátrakötik a kezedet, s át kell rágnod magadat a kerítésen, de nem szabad semmit sem kiköpnöd. Aztán van egy kerítés májasból fonva. Azon is át kell rágnod magadat. A harmadik kerítés már véresből van. Az úgy tapad hozzád, mintha csirizből volna, de ezen is át kell rágnod magadat. Ha ezt a kerítést is átrágtad, s nem maradt semmi hulladék utána, már ott vagy Amerikában.

Harsogó nevetés kísérte a világra induló legény előadását. Kicsi Dénkó hitte is, nem is, hogy ez a próbatétel valóban igaz lenne, bár sokszor hallotta, hogy Amerikában kolbászból fonják a kerítést is.

– Hát csakugyan elmész? – fogta komolyra a szót a gyermek apja.

– Így határoztam – válaszolta a világgá induló. – Itt nehéz az élet. Ott hátha könnyebb lesz. Öten vagyunk gyerekek, két fiú s három lány. Földünk kevés. Abból megélnünk nem lehet. Az apám mesterségét nincs kedvem folytatni. Aztán elkedvetlenít ez a víztelenség is, ami Medeséren, a falunkban istencsapása. Különösen a száraz esztendőben. Meguntam kotorni a kút fenekét azért a sáros vízért, amit reggelente magunknak s az állatoknak kimeríttek. Nem akarok többet hajnalonként sorba állni Gálkútjánál egy hordó vízért, vagy hozni ugyancsak hordóval Siménfalváról. Maguk ott az alszegen, Szénakertben, könnyebben hozzájuthatnak, ha lelakatolják a kutat. Hallottam, hogy valaki bosszúból, a lakatolás miatt éppen a kútfedélre, s éppen a lakatra rondított.

– Ez tiszta igaz – ismerte be a gyerek apja – de a kutat én csináltattam, nehéz munkával, hogy megmentsen a víz messzi hordásától. Ha nem lakatolom le, elhordják mások előlem, s akkor én is mehetek a szomszéd faluba vízért.

A legény apja a szabó iménti tréfájából hamar átváltott szomorúságra: – Itt akar hagyni minket. Hiába marasztalom s mondom, hogy itt is meg lehet élni. Mi csak itt va-

gyunk itthon. Máshol sem könnyű az élet. Itt vannak eltemetve az elődök. Az anyja is. És milyen szép itt a határ. Mennyi gyümölcs a kertekben. Az erdő megkoszorúzza a hegy homlokát. A téli fa szinte magától begurul a tetőről. Jobb lenne itthon maradnia. Az idegen hidegen fogad.

– Tudom, édesapám. De ne haragudjék, ami máshol anynyi van, hogy elfolyik, a víz, én amiatt nem szigorkodom. Akkor a vízhez kíváncsiom s indulok, amelyiknek nem látni a partját, amelyikben úszni is lehet s hajózni. Hátha ott megsegít az Isten!

Dénkó, a gyerek, amikor az ujjas után ment az apjával, Döngő bácsi már messze járt. Az apa s a testvérek tünődve kísérték gondolatban az Amerikába indulót.

– Aztán hogy történt az elválás? – tudakolta tőlük a gyerekek apja.

– Amikor hazulról elindult, megsimogatta a házat, az ólat, a kaput, a temetőben az anyja sírkövét, hullottak a könnyei. A falu végén Kutas vizéből merített még egy korsóyt az útra. – Szűkön méri, de szívesen – mondotta a kút szádánál. – Most látom, hogy milyen finom vize van. A falu határából még visszanézett:

– Na Nyírioldal, Cseretető, Fejtő! – meglátlak-e még valaha?

A keresztúri állomáson már vártak rá a hasonló céllal induló fiatalok. Aki elindul valahová, azt engedni kell menni.

Eltelt éppen 65 esztendő. Az egykori Dénkó gyerekből már idős ember lett. Döngő bácsiból pedig roskatag aggastyán. Híre jött, hogy útban van hazafelé. Itthon szeretne meghalni. Apja rég meghalt, egyik testvére odaveszett a második világháborúban. Lánytestvérei is öregasszonyok lettek. Az egyik nagyobb városban éltek özvegyi sorsukat. A faluban még voltak, akik emlékeztek rá. Érkezésének híre izgalmat váltott ki a falu népében. Hogy nézhet ki? Sok pénzt hoz-e magával? Itthon fog-e maradni? Mi lesz a sorsa?

Egy napon aztán megérkezett. Rázós szekeret fogadott, olyant, amilyennel elment. A falu határában megállította a szekeret: – A hegyek, a dombok, az erdők éppen ott vannak, ahol hagytam. Mehetsz – mondta a kocsisnak. A falu végén ismét megállította a szekeret: – Inni akarok a Kutas vizéből.

Alig győzte nyelni a jó hideg vizet: – Nincs ilyen jó víz sehol a világon!

Amint haladtak egyre bennebb a faluban, forgatta jobbra-balra a kopasz fejét, vajon ki az, aki még életben van az egykoriakból. Feleletet kapott a kérdéseire. A sok ismeretlen ismerős szorongatta a kezét, még megvillant a szeme egy-egy régi név hallatára. Elmosolyodott némelyik arc látására. Könnyek fojtogatták. Egyre csak azt ismételte: – Óh édes szülőföld, de jó, hogy újra megláttalak!

Aztán vallott az elmúlt roppant időről: – Hajóztam sokat a tengeren. Jólaktam vízzel, ha itthon nem volt elég. Dolgoztam a bányában, ültetvényeken. Utóbb letelepedtem Panamában. Nem nősültem meg. Nem volt rá időm. Dolgoznom kellett, hogy öregkoromra legyen egy kis nyugdíjam. Sokat láttam, szenvedtem, alázkodtam. Kár, hogy nem hallgattam a marasztalásra, apámra. Immár hazajöttem. De vajon kellek-e valakinek? Kevés nyugdíjért azt szeretném, ha valaki eltartana. Most még vizet is hordanék szívesen.

De kérdésére nem kapott választ. A közelebbieket már öregek, s másnak elég a maga baja.

Néhány heti ittlét után visszament Panamába. Most már véglegesen búcsúzott a falu határában: – Óh édes szülőföld – mondotta.

Egy év sem telt el, s a halálhíre érkezett. A magyarul még tudó társa írta, hogy a halálos ágyán is azt ismételte: – Óh édes szülőföld, mért is lettem hűtlen hozzád!

Koporsójára szórták azt a maroknyi földet, amit hazulról hozott az utolsó ittlétekor.

Szász Dénes
Székelyudvarhely

Reményik Sándor

JAJ, NAGYOT KÉRTÉL...

Jaj, Barátom, nagyot kértél tőlem,
lehetetlenül nagyot.

S ezen az egy ponton én kegyetlenül
makacs vagyok.

Tizennyolc éve prédikálom; maradni,
s a fészekben megülni:
Én segítek Neked innen kimenekülni???

Nem segítek. Ha tehetném is: nem
akarom.

Szakadjon le tőből inkább a két
karom!

Híd ha lennék: vízzel vitetném el magamat.
Viadukt ha lennék: beomlanék
a lépteid alatt:

Alagút ha volnék: rád
szakadnék szörnyű robajjal.

Asszony ha volnék: tartóztatná-
nal hosszú jajjal.

Farkas ha volnék: riasztanálak
üvöltéssel.

Erdő ha volnék: kigyulladnék szörnyű
lánggal.

Tűz-esőben haladhatnál csak rajtam
által.

Holttestemet vetném elibéd akadálynak;
Csak azon át inthess búcsút Erdélyországnak.

Tizennyolc éve prédikálom: maradni, s a
fészken megülni.

Láttam a vért az ereinkből cseppenként
folyni, s zúgva dülni.

Én segítek Neked innen kimenekülni?

UNITÁRIUS ELŐDEINKRŐL...

Gyulafi Lestár (1557–1605)

A XVI. század unitárius irodalmárai sorába tartozik a 390 évvel ezelőtt elhalálozott Gyulafi Lestár, aki 1866-ig a történetírók előtt is ismeretlen.

Amint Szilágyi Sándor „Gyulafi Lestár történeti maradványai” című tanulmányában elmondja (Történeti Tár, 1893), Szabó Károly az első, aki részletesebben foglalkozik krónika-íróinkkal. Azonban főljegyzéseinek egy része előtte is ismeretlen marad.

Maga Szilágyi Sándor Gyulafit kora történetírói között sorolja föl. („Erdélyország története”, 1866). Jakab Elek unitárius történetírónk Dávid Ferenc fogsága és halála körülményeiről szóló főljegyzésében szól felőle. Alig néhány mondatos életrajzi ismertetése után Szabó Károly („Gyulafi Lestár főljegyzései”, 1881), Szilágyi Sándor „Gyulafi Lestár történeti maradványai” 1894 (Beöthy Zsolt A magyar irodalom története 1896), és az unitárius Bodnár Zsigmond irodalomtörténész foglalkozik személyével és irodalomtörténeti méltatásával, az 1800-as évek második felében.

Az 1900-as évek elején Sebestyén Józsa ír nagyobb lélegzetű tanulmányt Gyulafi Lestár történeti maradványainak művelődéstörténeti vonatkozásairól. (Művelődéstörténeti Értekezések, 1905) Az 1900-as évek második felének elején Jakó Zsigmond („Írás, könyv, értelmiség”, 1976), Szabó György („Abafáji Gyulai Pál” 1974) és Genot Nussbächer („Adatok Gyulafi Lestár utazásaihoz” 1971) foglalkozik krónikaíróinkkal.

Az említettek kisebb-nagyobb tanulmányainak felkutatása, összegyűjtése és rendszerezése alapján ma a következőket tudjuk Gyulafi Lestár felől:

1557. szeptember 20-án született, Eustachius napján. Innen keresztnéve, mely magyarosan Lestárnak hangzik.

Apja János (+1559), a híres vitézként számon tartott veszprémi kapitány László testvére. Anyja devecseri Csórón Dorottya (+1590).

A gyermek Gyulafi Lestár 16 éves koráig Szigeten, Kémenden és Kőrmenden nevelkedett. Ezt követően a bécsi császári iskola növendéke, ahol tudományos képzettsége alapjait szerzi meg.

Még ifjú korában Erdélybe, nagybátyjához Gyulafi Lászlóhoz került. Itt kezdődik politikai pályafutása, melyet kilenc követjárása tesz emlékezetessé.

Geréb László („A hazai osztályharcok irodalma 1526–1660”, 1955) leírja, hogy Erdély a századfordulón hármass nyomás alatt szenved. Nyomja a császári adó, a garázdálkodó zsoldos katonaság, és az ellenreformáció.

A kor kulturális életéről Jakó Zsigmond jegyezte fel, hogy a korabeli kulturális élet középpontja a hatalmas könyvtárral rendelkező fejedelmi udvar, de nagyobb könyvtárral rendelkeznek az udvar humanista műveltségű főtisztviselői is. Ezek közül Jakó két unitárius főtisztviselőt emelt ki: a humanista Gyulay Pált (Unitárius Élet, 1990), és a történetíró diplomata Gyulafi Lestárt.

A Gyulafival foglalkozó munkák krónikaíróink kettős állásáról tesznek említést: udvari titkárságáról és követi minőségéről. De tudunk egy harmadikról, a konyhamesteri állásáról is.

Gyulafi udvari titkári állását illetőleg Szabó Károly és Sebestyén Józsa jegyzik föl, hogy krónikaírónk egész életét a Báthoryak szolgálatában élte le. A fejedelmi udvarba nagybátyja, a már említett Gyulafi László révén kerül be. Lestár

Báthori Kristóf és Zsigmond alatt is fejedelmi titkárként szolgált.

A másik állása – ha ezt lehet állásnak nevezni – a követi tisztség.

Amint Nussbächer írja, Gyulafi igazi „utazó nagykövet”, aki sokat járt külföldön, díszes küldöttség élén, nem egyszer titkos megbízatásban. Megfordult a bécsi és a krakkói udvarnál, de vezetett követséget Szatmárra is, ahol előbb Rudolf császár megbízottaival tárgyalt Báthory Zsigmond képében, Erdély megtartása felől. Második itteni követsége alkalmával Bástánál képviseli fejedelmét. Harmadik útján hazatérési engedélyt eszközölt ki Borbély György és társai részére.

Sebestyén Józsa írja le, hogy Gyulafi lengyelországi útjai nem csak hosszúak és fáradalmasak, hanem sokszor veszedelmesek is. Az alkalmakként öt hétig tartó követség ki van téve ellenséges csapatok vagy rablók támadásainak.

Ami a harmadik állását, a fejedelmi konyha feletti felügyeletet illeti, az csak névleges állás. Azt a célt szolgálta, hogy legyen ürügye Gyulafi évi 350,- Ft fizetésének, harmadmagával való asztaltartásához, valamint téli és nyári ruha juttatásához. Sebestyén írja le, hogy Gyulafi ezekre a juttatásokra nagyon rá volt szorulva. Ugyanis a fejedelem kegyét soha nem használja föl a maga javára. Így sem birtoka, sem vagyona nincsen. Egyetlen adománylevele ismert 1591-ből, melynek értelmében a fejedelemtől megkapja az udvarhelyszéki részjóságot.

Ami Gyulafi irodalmi munkásságát illeti, Szabó Károly – Bod Pétert idézve – mondja, hogy Gyulafi megírja a „maga idejébeli dolgokat.” Szabó azonban úgy véli, hogy Gyulafi nem hagy hátra történeti jellegű munkát, mert erre sem titkári állása, sem követjárásai nem hagynak időt. Ellenben hátrahagy naplószerű főljegyzéseket, melyek azonban csak gazdasági ügyeire és hivatalos működésére vonatkoznak.

Szilágyi arról számol be, hogy Gyulafi a különböző helyekre tett útjai alkalmával jegyzeteket készít. Főljegyzi mindazt, amit lát, hall és tapasztal. Szilágyi szerint ezek a főljegyzések naplószerűek. Nincs bennük kronológiai rend. A hallottak és a tapasztaltak egymás után vegyesen következnek. Szilágyi azt gondolja, hogy e főljegyzések egy tervbe vett nagyobb történelmi munka előkészítését szolgálják.

Sebestyén Józsa is úgy tudja, hogy Gyulafitól összefüggő, történeti munka nem marad fenn. Amit ismerünk, az az 1565, 1566, 1571, 1572, 1573 és 1579-es évekre vonatkozó főljegyzései.

Bodnár Zsigmond szerint Gyulafi főljegyzései részben latin, részben magyar nyelvűek.

Makkai Sándor („Erdély öröksége”, 1941) a gazdasági és a hivatali természetű főljegyzéseket is igen becsesnek tartja. Sőt Gyulafit az első fél évszázad három legjobb történésze között említi.

Szabó és Sebestyén tudósítása alapján ismert, hogy Gyulafi fennmaradó főljegyzései a budapesti Egyetemi Könyvtárban a Paray-féle Collectio LVIII. és LIX. kötetében marad fenn. Mindkettő szerint a jegyzeteket először Kolcsár István adta ki. A teljes kiadás azonban Szabó Károly érdeme.

A Wenzel-féle kódexben fennmaradt Gyulafitól egy „Excerpták” és egy „Annalesek” c. munka, melyek pár lapnyi rövid kivonatos főljegyzés Gyulafi olvasmányairól.

Az „Excerpták” klasszikus írók idézeteit tartalmazza. Sebestyén föltételezése szerint ezeket Gyulafi olvasás közben jegyzi le, az emlékezetben való tartás végett. Ezeket Sebestyén azért tartja értékesnek, mert megtudható belőle, hogy mit olvas egy XVI. századbeli művelt ember, és hogy milyennek a kor tudományos ismeretei.

Szabó Károlynak van egy újszerű föltételezése Gyulafi följegyzéseit illetően.

E szerint Szamosközy fölkéri a fontos állást betöltő Gyulafit, hogy a nagyobb eseményekről készítsen számára följegyzéseket. Gyulafi – Szabó szerint – szívesen tesz eleget a fölkérésnek, mert ezzel annak a tudománynak tehet szolgálatot, amellyel – teendői miatt – nincs ideje foglalkozni.

Sebestyén Józsa nagyra értékeli Gyulafi történetírói munkásságát, mert abban megtalálható a történetírás két előfeltétele: a pártatlanság és a pontosság. Tárgyilagossága annyira rányomja bélyegét munkájára, hogy ebből még az sem derül ki, hogy melyik vallásfelekezet tagja. Mellesleg Sebestyén szerint csak sejthető, hogy protestáns. Viszont Sebesi Pál határozottan tudja, hogy unitárius.

Szigorú tárgyilagosság jellemezi a politikai pártok küzdelmeiről szóló följegyzéseit is. Tulajdonképpen egyik párt mellett sem száll sikkra. A történelemből le tudja vonni a következtetéseket. Ezért bölcs mérsékletre inti a pártosodó honfitársait.

Sebestyén Józsa szerint Gyulafi tisztában van azzal is, hogy a történetírás legfőbb kelléke a pontos értesültség és az események hű megörökítése.

Sebestyén azt is fölemlíti, hogy Gyulafi szívesen foglalkozott a hit kérdéseivel, de bőséges ismeretei vannak a tudomány minden ágában. Egyébként is legnagyobb értéknek a tudományt tartja.

G. Nussbächer Gyulafi elbeszélő kedvét és tehetségét emeli ki. De nagyra értékeli szándékát és választott eljárását is. A kor eseményeiről – történetírói igénnyel – írt magyar nyelvű jegyzeteit példaadónak mondja.

Beöthy Zsolt szerint Gyulafi a humanizmus utolsó felvilágosításának, és a latin történetírás másodvirágzása korának kiemelkedő egyénisége. Amint írja, Gyulafi nem pályázik történetírói babérokra. Mégis naplószerű följegyzései emlékirattá nővik ki magukat, s azokat önzetlenül, a kor történetének megírásával foglalkozó Szamosközy rendelkezésére bocsátja.

Sebestyén Józsa még a Gyulafi írta Báthory Kristóf-féle sírversről tesz említést, Nussbächer pedig a latin verseiről és leveleiről. Ezekről azonban nincsenek följegyzések.

A XVI. század e kevésbé ismert történetírója 1605-ben fejezte be életét. Emléke 390 éven túl is egyházunk XVI. sz.-beli nehézségeire hívja föl a figyelmet. E nehézségeket Gyulafi a hitbeli állhatatossággal és a történetírói tisztánlátással igyekszik ellensúlyozni. Mintegy látva a következő század nehézségeiből kivezető utakat, megveti az alapját annak a történetírásnak, melynek XVII. sz.-i képviselője az unitárius Hidvégi Mikó Ferenc (Unitárius Élet 1995. 3. sz.) és Segesvári Szabó Bálint.

Kelemen Miklós

Nyolcvan (Apám emlékére)

Lerakja holmiját a padkára, egy bögre zsírt, kenyeret és hagymát. Megáll az őrbódé előtt. A ház fölött vörös vattában áll a nap. A táj: gazos mezőség. Aztán egy külvárosi utca, egyenes, akár a gyalult asztalláb. A város onnan indul már befelé. Reggel van. Megigazítja bakancsát, botját felveszi. Olyan az a bot, mintha hatodik ujjá nőtt volna, egy nagy pót-mutatóujj, fel kell csak emelni és megvizsgálhatja vele a világot! – Megint egy nap! – mondja.

Körbelépkedi a telepet.

Ahogy az első fordulót befejezi, az őrház oldalán szemügyre veszi naptárát. – Előveszi a bicskáját. Vonalat húz a naptárba. Mindennap egy vonal, mindennap egy figyelmeztetés, hogy szalad az idő, a régi barát, de új ellenség is közben, az idő szalad és egy másik napot hoz, és visz is egyet.

A rovátkákat összeadja. Egy éve dolgozik itt és másodszor is kijön az esztendő. Az „isten háta mögött” is megy az idő nagyon. Legyint. Indul szokásos körútjára.

A rábízott hatalmas rönkök sorjában lapulnak a fatelepen, jelölések rajtuk, festékekkel, krétával. Hosszú juharok, fenyők fekszenek egymáson a kerítés mellett. Egy tízméteres fenyő vágyakozással figyelő lépéseit, mintha azt mondaná: – Itt vagyok! Láss meg! – Homoródalmásról való fenyő vagyok. – Odaér eléje. Elnézi hosszú törzsét.

Nézi a fenyőt. – Istenem! Amikor Homoródalmáson, a nagy fenyvesekben körbejárt! De régen is volt! Ragyogott a táj, az utak, az emberek! – Emlékszik az akkori időkre. Aztán hirtelen magára eszmél: – Nyolcvan éves vagyok! – Nyolcvan!

Elnézi a hosszú fenyőtörzset. A repedéseket rajta, a maradék hancsokat, aztán rokkant bal kezét, bakancsát. A messzeséget, a távoli utcákat, a kéklő víztornyos rozsdás kapuját. Leül a fenyőre. Nézelődik. Ráút botjával a törzsre. Döng az, mintha lelke volna, mintha jajgatna. Megcsavargatja a botját. A nap vattája most gyulladtan lebeg a város felett. A fatelepe védekezően húzódna árnyékba. De nincs rá módja. Sistereg a forróság a kövek között.

S ekkor érkeznek a vendégei. Négy-öt veréb, galambok, baromfiak. Kapargatnak a fenyő előtt. Sürgetik. És ő nem feledkezik meg barátairól.

– De rám szoktatok! Hogy' rám szoktatok! Na menjetek! – S maradékot szór a fenyő elé.

Nyüzsögnek, iramodnak a madarak. Fene ügyes jószágja, hogy elnyomja a kisebbiket: – Hohó! Várj csak! – Majd ellátom a bajodat! – Nézz meg az ember! Sehogy se tud rendet tartani közöttük.

Aztán a kecske jön. Belenéz szelíd szemébe. Megjelenik a szöcske is, meg talán egy utolsó szarvasbogár. Megállnak előtte, majd-hogynem köszöntik.

Ez az ő rokonsága, ha már ennyire kifutott az időből. Ez az ő kitárulkozásának helye, itt érzi a legjobban magát – a fenyő közelében. Velük tölt egy órát naponta, játszik velük, szelíden gorombáskodik is, ahogy ez már lenni szokott életében.

A szöcske nagyot ugrik előtte, megmutatja, hogy mit tud. A madárcsapat megilletődötten nézi a mutatványt. Aztán együtt hallgatják a fűszálak zizezését. Beszél a csend.

S ő is beszél az állataival. – Szépek vagytok! Szépek! – mondja.

Aztán szétszélednek az állatok. Zsibbadtan remeg a levegő.

Maga elé néz. Negyvenhatos cipője a porban, göcsörtös botja a kezében. Piros keze – az erek gyökérzetével, hepehupáival teli – békességesen az ölében.

– Nyolcvanas országútkő vagyok már! – Nyolcvan! De nem fogytam el még, világ! – kiáltja. Remeg az álla.

A fenyő törzsét fogja erősen, mintha onnan akarna erőt meríteni. Aztán összeszi kezét és ott a magányban a Miatyánkot mondja, hogy a szeme is beleharmatozik az iparkodásba. „Mert tied az ország, a hatalom, és a dicsőség!...” mondja az imát az övéért, ott a telep udvarán, hangosan.

Enyedi Zsigmond

TOROCKÓ – AZ UNITÁRIUS RÓMA

Jókai Mór írta az „Egy az Isten” című művében. A Trianon előtt Erdélynek és Magyarországnak is gyöngyszeme volt. Csodálatos környéke, sziklás, erdővel, legelőkkel fedett hatalmas hegyvonulat – Székelykő – ölelő védelmében, völgyben fekszik. A szemben lévő Egyesikőben fakadt forrás látja el vízzel évszázadok óta Torockót. Hatalmas vályúkkal és medencékkel körülvett kutak vannak faluszerűen, állandóan csobognak és kitűnő, finom hideg ivóvíze van. Az ott lakók Vajornak vagy Csurgónak hívják. A medencék és vályúk a mezőről hazatérő állatok itatására is szolgálnak, de az asszonyok nemrég sulykolták, mosták itt a ruhákat, vagy a kimosott ruhát ide hozták kiöblíteni.

Volt szerencsém többször is látni, itt valóban „kétszer kel fel a nap” (Jókai: Egy az Isten) Először a Kiskőerdeje felől tűnik fel a hatalmas napkorong, majd pár perc múlva eltűnik a Székelykő mögött, hogy ismét, most már véglegesen a Kőlyuk felett emelkedjen fel teljes pompájában. Sok szépíró megihletett Torockó szépsége, múltja, különleges történelmi sorsa.

Jókai híres regényét minden unitáriusnak illik olvasni, ismer-
ni. Írt róla Gyallay Pap Domokos a Vaskenyér, Ignác Rózsa a Torockói gyász, Babay József a Torockói menyasszony c. műben, melyek egy időben nagyon népszerű olvasmányok voltak. A teljesség igénye nélkül csupán emlékeimet írom meg. Látogatásaimkor tapasztaltam, hogy szorgalmas, összetartó, családszerető a lakosság. Messze földről, ha tehetik, hazalátogatnak, mert bizony sokan elszármaztak innen. A családfenntartó apák ügyes kőművesek, kőfaragók, messze vidékekre elmentek munkát vállalni, munkájukkal a család jómódját biztosítani. A falu körül nincs sok termőföld, a körülötte lévő sziklás hegyeken emberi erővel nadrágszíjparcellákat hasítottak ki, ezeket megmunkálják. Asszonyok, lányok hímeznek, szőnek, fonnak, szép népviseletüket ma is nagy ünnepeken, esküvőn, konfirmáláskor viselik. A torockói utcásor jellegzetes stílusban épült, szász módra készült házak, alapincézett 4–5 szobás lakások. Ma már ezeket is az igényeknek megfelelően komfortosították. Tornácok házak sok virággal, szépek, a bennük lakókat is jól ismertük. Valaha vasércbányászattal foglalkoztak, de a bányák kimerültek. Lakosait részben Székelyföldről telepítették ide, majd Mária Terézia idejében szász telepésekkel népesítették be a török dúlás után. Ennek emléke az építkezés. A szomszéd falu Torockószentgyörgy, itt a Torockai grófok voltak a jobbágytartó uraságok. Szerették volna Torockó népét is a jobbágyaik közé sorolni, főleg a bányák jövedelmét megszerezni, de Torockó népe sikeresen védte a kiharcolt jogait. Szabad

királyi város volt abban az időben 2000 lakossal, jelenleg 6–700 a lélekszám. Híres középiskolája is volt konviktussal, itt tanult egy ideig Kriza János unitárius püspök, a székely népköltészet gyűjtője („Vadrózsák”). Nagypapa itt volt vasbányász, tehát családja Torockóról származik.

Már IV. Béla magyar király Felső-Ausztriából hozott telepéseket a bányák feltárására, megművelésére. Ezek utódai most is élnek: Zsakó, Ekkárt, Kriza, Vernes, Botár vezetéknévűek.

A fénykép ifj. Pál Józsefet ábrázolja egy népviseletbe öltöztetett babával.

A székely telepések: Tóbiás, Lázár, Kelemen, Tamás, Péter, Pál vezetéknévűek, de igen sok Király, Székely, Simándi családnév viselője él ma is ott. A bányák kiapadása után lettek polgárok, iparosok, szorgalmas, jó munkás emberek.

Torockó unitárius temploma kb. 500 éves, erődtemplom (vártemplom). Három harang hívja a híveket istentiszteletre, s siratja az elhunytakat. Ha az első húzzák (beharangozás), akkor kezdenek öltözködni a „templomozáshoz”. Második harangszónál indulnak el szép komótosan, hogy a harmadik harang „összehúzására” megérkezzenek. A templomnak négy bejárata van. Nem egyenként szál-
lingóznak be a hívek, hanem a templomkertben összegyűlekezve, kor és rang szerint. Először a férfiak, a legidősebbek foglalják el a helyüket. A másik kapun az asszonyok úgy, mint a férfiak, külön kapun a lányok, gyerekek. A pap és a családja is más kapun jön be, mindenki a részükre rend-

szerezített helyen ül, ezt évszázadok óta így, ilyen hagyományosan csinálják.

Temetőjük a „Birge” (Bergből alakult) hegyoldalban van, sziklába vésik a koporsók helyét, ez olyan, mintha kriptá lenne. A halottat a templomkertben az erre kijelölt helyre kihelyezik, a szertartás a templomban történik. De előzőleg a halottasházban a felravatalozottat „virasztják”, csak a temetésre kísérik a gyászolók a templomhoz.

Orbán Balázs a „Székelyföld” című munkájában sok fejezetet szentel Torockó történetének, ajánlom elolvasásra.

A közeli Nagyenyed híres kollégiumában sok torockói fiatal tanult és tanul, a kicsit tehetősebb polgárok igyekeztek legalább egy fiút iskoláztatni. Nevezetes esemény, hogy a Bethlen Gábor által alapított nagyenyedi kollégium diákjai a török veszedelem idején a Székelykő barlangjaiba menekültek a török hordák elől. Hónapokig, amíg a veszedelem el nem múlt, itt tanultak, laktak.

Remélhetően lesznek, akik e kis írás elolvasása után kedvet kapnak és elutaznak, hogy Torockót közelebbről is megismerjék.

Pál Józsefné S. Irén

A mai Torockó

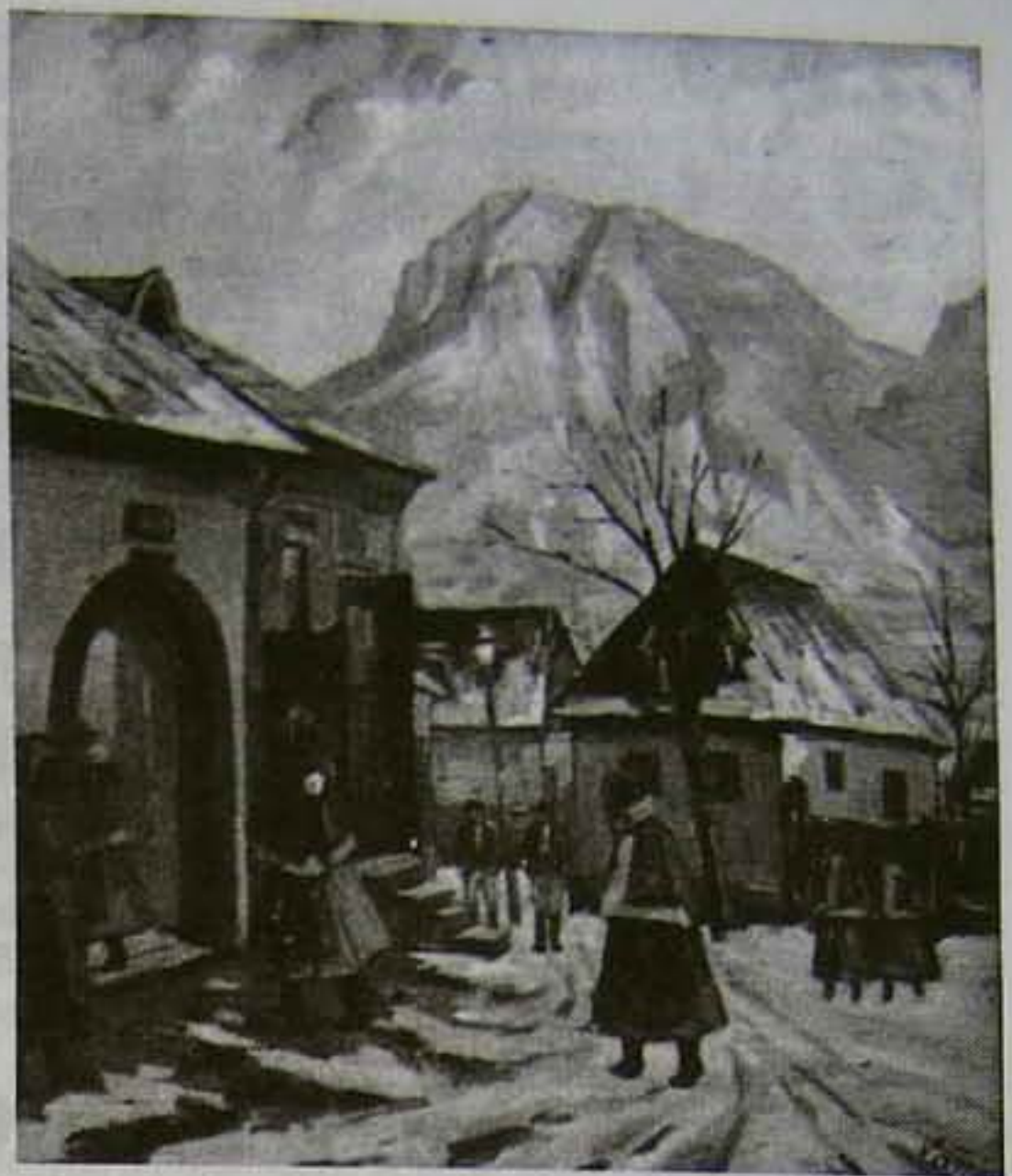
Különleges élményben lehet része az idén nyáron Torockóra látogató turistának. A Néptanács épületének egyik termében a Néprajzi Múzeum mellett egy galéria nyílt. A Galéria megnyitását dr. Tóbiás Károly, a kaliforniai Berkeley Egyetem professzorának az adománya tette lehetővé, melyet a tragikus sorsú Tóbiás Éva húgának az emlékére adott. A Galéria Wass Albert (1896–1969) képeinek bemutatásával nyitotta meg a kapuját, mivel ő volt az a festőművész, aki évtizedeken át szenvedélyes szeretettel festette Torockót és környékét. Olajfestményeinek (35 db) és gyönyörű akvarelljeinek (11) témái a Székelykő, Torockó és Torockószentgyörgy utcái és lakói. Képeinek különös hangulatot ad, hogy figurái torockói népviseletben vannak. Mintha ötven évvel ezelőtt Wass Albert megérezte volna, hogy meg kell örökíteni az utókor számára ezt a népviseletet, mert kihalófélben van.

A nagybányai iskola stílusában festett Wass Albert. Képei a fény-árnyék játékkal, gazdag színvilágukkal nyerek meg elsősorban a szemlélőt.

Szeretnénk, ha a Galéria a barangolásban megfáradt turistáknak lelki felüdülést nyújtana.

A Galéria működésével kapcsolatban minden javaslatot, ötletet előre is megköszön

Hantz Lám Irén
a Galéria szervezője

Wass Albert festménye

Interjú Kriza Dániellel

A riportot egy 12 éves ifjú készítette iskolai dolgozatként. Olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk.

Kriza Dániel, a nagy Kriza János ükunokaöccse adta az interjút. Lakásában számos, Kriza Jánossal kapcsolatos ill. Kriza János által írt könyvet őriz. Felesége néprajzkutató. Szobájuk falán függ a híres ós, Kriza János és felesége, Füzy Borbála arcképe. Huga összeállításában jelentek meg Kriza Jánosról összegyűjtött tanulmányok, a Vadrózsák reprint kiadása.

Kriza János 1811-ben született és 1875-ben halt meg. Édesapja id. Kriza János Torockóról származott, ahol bányász volt. Gyerekkorát Torockón töltötte, ahol bányásznak lenni rangot jelentett. Csak ezután következett megbecsülésben a lelkész vagy a tanár. Id. Kriza János bányászbalesetet szenvedett, melynek során a karja összeroncsolódott. Hiába forrtak össze a csontjai, a keze béna maradt, ezért „félkezű Kriza Jánosnak” nevezték. Ezután csak papnak mehetett. A kolozsvári unitárius tanodába járt, majd unitárius papként Nagyajtára került (Székelyföld része az Erdővidék is), 1809-ben. 3 felesége volt, az

első kettő meghalt. 13 gyermeke közül Kriza János az első házasságából született 2. gyermek volt. A szabadságharc után 70 évesen halt meg a papa. Másik fia Kriza Sándor is hosszú ideig pap volt Nagyajtán. Ifj. Kriza János szerette a tanulást, a torockói altanodában tanult 4 évig, sikeresen. Később a kolozsvári unitárius tanodát végezte el, majd pappá szentelték, az 1840-es évek elején. Ezután Berlinben tanult 1835–37-ben 2 évig, ahol megismerkedett a német Grimm testvérek, a híres meseírók tevékenységével. Tanulmányait a Friedrich-Wilhelm Kaiser egyetemen folytatta. Németországban a népi kultúra feltárása akkor vált külön tudománnyá. Hazatérve már elkötelezettje volt a népi kultúra gyűjtésének. Visszatérve Erdélyben Kolozsváron végzett lelkészi szolgálatot, majd később a Szamos menti városban lett teológus-tanár, ahol igen hamar irodalmi munkásságot kezdett.

A Keresztény Magvető c. erdélyi tudományos folyóiratot Nagy Lajos-sal együtt indította el 1860-ban.

Petőfi Sándor kortársa volt. Kriza János is igen sok szép verset írt.

Egyik legszebb verse az „Erdővidék az én hazám”. Néhány versét meg is zenésítették.

Jelentős fordulat volt életében, hogy Gyulai Pállal és Arany Jánossal barátságot kötött. (Gyulai Pál kolozsvári költő, Arany János pedig elismert költő volt, a Tudományos Akadémia főtitkára.) Komolyan biztatták arra, hogy irodalmi munkásságot folytasson. Kriza János pap társait, tanítványait is felkérte a gyűjtésre, amelyet az 1840-es évek elejétől haláláig folytatott.

A szabadságharc (1848–49) bukása után következett az abszolutizmus, amelynek szigorú, zsarnoki uralma alatt alig volt lehetősége az unitáriusoknak a működésre. Az abszolutizmus enyhülésével, 1861-ben, az előző unitárius püspök halála után az árkosi zsinaton (erdélyi egyházi értekezlet) püspökké választották Kriza Jánost. Püspökké választását annak köszönhetette, hogy jelentős irodalmi munkássága volt, magas fokú műveltsége, teológiai tudása, és népszerű volt. 1875-ig volt püspök.

Sokat foglalkozott irodalommal, népköltéssel. 1863-ban megjelent

a Vadrózsák c. könyv első kötete, melyet Kriza írt, és amellyel nagy elismerést vívott ki. Folytatása halála miatt sajnos kéziratban maradt a Tudományos Akadémiánál. Arany János fia, Arany László válogatott belőle, de összefoglaló műként nem jelent meg a kézirat. A háborúban megsérült a Tudományos Akadémia épülete, és az épület helyrehozatalakor sok kéziratot is elégettek a kátrányozáshoz. Később víz öntötte el a pincét, ahol őrizték az értékeket. Szerencsére Gergely Pál véletlenül észrevette, hogy a papírok között ott vannak a Kriza-kéziratok is, és értesítette az Akadémia főtitkárát. Az Akadémia megmentette a kéziratokat, vagy azok

nagy részét, mivel nem tudni pontosan, mennyit égettek már el ezekből. A kézirat egyes részei megjelentek a Székely népköltési gyűjteményben. Kriza János egyébként rengeteg anyagot gyűjtött segítőivel, a fennmaradt kéziratanyaga kb. 5–6 q. Ignác Rózsa: Torockói gyász c. könyvében írta: A tanúságot élővé, erőssé akarta tenni: „a Székelyföld az élő magyar nyelv classicus földrésze”. Ezt így hitte, azért élt, hogy életével ezt bizonyíthassa.

Kriza Jánosnak a székely balladák megjelenésekor sok irigye is volt. A Vadrózsák c. népköltési gyűjteményről heves viták folytak azzal kapcsolatban, hogy a balladák román vagy

magyar eredetűek. Ezt a vitát hívták „Vadrózsa-pernek.” Valójában a balladák mind a magyar, mind a román nép költészetében megtalálhatók, teljesen más azonban a stílusuk. A magyar balladáké rövid, pörgő.

Kriza János tagja volt a Kisfaludy Társaságnak is. Teológiai tanári és unitárius püspöki tevékenysége mellett kiemelkedő volt az irodalmi munkássága. Sokan meg is vádolták azal, hogy a népköltési munkája, gyűjtése miatt elhanyagolja a püspöki feladatait. Irodalmi munkásságáért halás is lehet az utókor. Hagyatéka olyan nagy, hogy máig sem tudták rendszerezni.

Kaviczki Zsolt

BALLAG MÁR...

„előtted a küzdés, előtted a pálya,
az erőtlen csügged, az erős megállja.
És tudod az erő micsoda? – AKARAT,
mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat!”

(Arany János)

Mostanában a megmérettetés csengői verik fel az Alma Materek csendjét. Hány meg hány diák szíve ver hevesebben ezekben a lázas ünnep- és hétköznapi napokban. Ballagások, búcsúzások, érettségi vizsgák, felvételi próbálkozások idejét éljük diákok, szülők, rokonok, barátok. Miért szebb, miért meghatóbb ez az időszak, mint a többi az egész tanulmányi esztendő folyamán? – „Mert benne van az élet, Benne van az újrakezdés magja.” Még a tavaszi és a nyáreleji hangulat is fokozza, érzelmedússá teszi ezeket a heteknek, napoknak a pillanatait. Az ember-termés reménységének ígérete ejti rabul, babonázza meg a végzőst és az aggódót, a kezdeni indulót és az érte imádkozót egyaránt. Mert ilyenkor hatványozottabban érezzük felnőtté, ifjú álmodozással, fiatalos felnőtt megtapasztalásokkal, hogy mennyire vállainkra tette Isten a jövőt, a holnap megálmodásának és megteremtésének minden gondját-baját! Nem törődne már Isten velünk, ezzel a világgal? Nem erről van szó! Csak mindig nem foghatja a kezünket. Teremtő, csodás tervével elindított, talentumokkal megajándékozott, szabad akarattal felruházott, – és a mesterművet, életünket mi kell megalkossuk!

Ballagó gyermekeink, elindulni, újra kezdeni készülők! Isten után mi is elengedünk megvalósítani önmagunkat. Az eddig szorító kezek már nem érnek el mindenhová széles e nagy világban, de a megszokott, bátorságot, önbizalmat adó melegét mindenhol éreznetek lehet és kell. Ahogy felnötteként hosszú tékozlások, bolyongások után „visszafutunk” (Ady) egy-egy imádság erejéig Teremtő Atyánkhoz, Istenünkhöz, úgy titeket is meghallgat az Ég, és mindig vár rátok a családi tűzhely. Sikereiteknek egyformán örül majd a szülő, a család, az iskola, az egyházi közösség, hiszen ezeknek emléin nevelkedtetek, gyarapodtatok.

Tavaszi, nyáreleji záporok ahogy serkentik a természetet meghozni az életet fenntartó termést, úgy harmatozni lehet

látni sok-sok ifjú és felnőtt emberi szemet. Az öröm, a boldogság könnyecskéjei azok, amelyek megöntözik ifjú életek álom-ösvényeinek virágait, hogy nyíljanak, hogy illatozzanak, hogy színt varázsoljanak e sokszor színtelen világba. Nem telhetnek el az ilyen drága alkalmak anélkül, hogy köszönetet ne mondanánk mindenkinek, mindenfelé, akitől, ahonnan az évek során egy csokorny mosoly, türelem, féltés ráhullott gyermekeink életére. Legyenek áldottak a magvetők, és legyen áldás a magvetés nyomán a lelkekben, és e rengeteg mindent megért táj megfáradt termőregeiben. Ne legyen soha egy pillanat se hiábavaló, mely abban a szeretetben válik maradandóvá, hogy gyermeklelkiken, ifjú életeken keresztül fáradságos munkával, önfeláldozással kikényszerítjük ebből a földből az oly sokszor elfeledett, félredobott áldását apáinknak, a bölcsőhely parancsát: „áldjon vagy verjen sors keze, itt élne, hálnod kell!” Ifjú és öregdiákok napiparancsa ez!!!

„Ballag már a vendiák, tovább, tovább. / Isten veletek, cimborák, tovább, tovább. / Ez út hazámba visszavisz, / filiszter leszek magam is, / tovább, tovább, tovább. / Fel, búcsúcsókra cimborák!” – milyen kedvesen, meghatóan, szívhez szólóan integethetünk egymásnak ez ősrégi dallammal, kívánva minden jókat!!

„Június volt! Ujjongtunk...” – emlékeztek majd Ady Endre soraival ti is, kedves diákok. Mit adhatnánk még valami útravalót, hiszen most, ilyenkor oly fogékony a lélek, az agy. Mesevilágban élünk, jó és rossz manók tánca, éneke szédít. Mint a népmesék hőse, aki nem akar elesni, aki győzni akar, vegyék tőlünk, szüleitektől, nevelőitektől a sok gonddal elkészített hamuban sült pogácsát, melynek íze mindig olyan hazahívó, mint Petőfi fekete kenyérének, mert szívünket dagasztottuk annak téstájába két nagy költőnk gondolatával együtt. Dsida Jenő azt írja: „Elhagyjuk az iskolát már./Iskolánk az Élet maga!” Ady Endre gondolata pedig mindnyájunk részéről egy jókívánság: ez az ÉLET derűs iskola legyen.

Mert életünk csupa ballagások sorozata, álmoktól célokig, „lélektől-lélekig”, fiatalságtól az örökifjúságig, ballagunk ma is soha el nem nyúlható diákszívvvel, diákhittel, ma Anno Domini 1995.

Balázs László

Gondolatok Szervét Mihály emlékműve előtt

A közelmúltban a munkahelyem kiküldött néhány napra Svájcba, nevezetesen Genfbe egy nemzetközi kiállításra.

Mivel volt egy kis szabadidőm, felkerestem a város műemlékeit, főbb látnivalóit. Említésre méltó, hogy Genfben található számos nemzetközi és világszervezet székhelye, többek között a Szellemi Tulajdon Világszervezetének és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a központja.

Egyházi szempontból is kiemelkedő fontosságú e település. A XVI. században itt működött Kálvin János, a reformáció egyik vezéralakja. Nagy emlékmű őrzi e mozgalom emlékét, ahol Bocskai István szobrát is elhelyezték.

Számunkra viszont még ennél nagyobb jelentőségű egy másik látnivaló. Genf keleti részén, a kórház közelében áll Szervét Mihály emlékműve. A nagyszerű orvos is e városban tevékenykedett a XVI. században. A kisvérkör felfedezése fűződik nevéhez. Továbbá csillagászzal, sőt földrajzzal is foglalkozott.

Ugyanakkor, mi, unitáriusok legnagyobb érdemének szellemi vizsgálódásait tartjuk. Kálvinhoz hasonlóan ő is kifejezte rosszallását az akkori katolikus egyház, sőt hatalom túlkapásai ellen. Teológiailag azonban más elveket vallott, mint az említett reformátor. A Szentháromságot másképpen értelmezte. Kálvin viszont semmi más álláspontot nem fogadott el, csak a sajátját. Mind a katolikusokat, mind a szabadelvű „másként gondolkodókat” is támadta. Vitába keveredett Szervét Mihállyal, akinek érveit elutasította.

Sajnos, az összeütközésnek az lett a következménye, hogy Kálvin máglyahalálra ítélte Szervét Mihályt 1553-ban. Így abban az időben és ott nem jött létre olyan szervezet, ahol Szervét a tanait hirdethette volna.

Tudjuk azonban mindannyian, hogy a lélek halhatatlan. Szervét Mihály eszméit sem tudta elégetni a máglya...

Valamennyien ismerjük Sütő András nagyszerű drámáját „Csillag a máglyán” címmel, amelynek tartalma e szomorú esemény. Mind film, mind színdarab készült belőle. A 70-es évek közepén mindkét változatban Huszti Péter és Sztankay István játszotta a főszerepet. Alakításukért mindketten – megérdemelten – Kossuth-díjban részesültek.

Mint már utaltam rá, a lélek halhatatlan. Szervét Mihály eszméi is terjedni kezdtek Európában. Az olasz Blandrata György és a Socino testvérek juttatták el ezeket Erdélybe, ahol Dávid Ferenc is megismerkedett velük.

Számunkra ismeretes, hogy első püspökünk eredetileg római katolikus volt, utána került kapcsolatba a reformáció gondolatvilágával.

Wittenbergi tanulmányai befejeztével már lutheránusként tért vissza Erdélybe. Egy ideig e szellemben tanított, később a kálvinizmussal is megismerkedett. Mivel ezt haladóbbnak találta, a svájci reformátor eszméit vette át.

Nem sokkal ezután került kapcsolatba Socinóval, ill. Blandrata Györggyel, akik bevitték Erdélybe Szervét szellemét. E gondolatok igen nagy befolyást gyakoroltak rá.

Minden konfirmandus tudja, hogy Dávid Ferenc a tiszta jézusi kereszténység visszaállítását tűzte ki fő célul. Szervét is ezen az úton indult el. Dávid Ferenc működésének eredményeként egy „új egyház” bontakozott ki, amelyet később unitarizmusnak neveztek. Valójában Dávid Ferenc újra megalakította azt az egyházat, amelyet Jézus elképzelt. A kereszténység ugyanis az első három évszázadban

(Krisztus után) „unitárius” volt (a Niceai Zsinatig). 1568-ban a Tordai Országgyűlésen Dávid Ferenc ösztönzésére a világon elsőként mondták ki a vallásszabadságot.

A ma embere könnyen megállapíthatja, hogy mennyire időszerű napjainkban is e fontos esemény. A „másság” tiszteletben tartásának figyelmen kívül hagyása háborúhoz vezethet. Erre sajnos a közvetlen közelünkben van példa. Bár hazánkban még nem annyira súlyos a helyzet, mégis kellemetlenséget okozhatnak a különböző ellentétek. Torda szelleme azonban segíthet ezek enyhítésében.

A keresztény ember fő hivatása istenországának felépítése. Hogy is mondja a Biblia? „istenországa tibennetek van”. Tehát nekünk ezen a földön kell megteremtünk azt a csodálatos országot, amelynek hazánk is része. Ha ebből indulunk ki, valamennyi keresztény magyarnak össze kell fognia – vallásra való tekintet nélkül – e feladat megvalósításért. E munkában azoknak a honfitársainknak a közreműködésére is számítunk, akik más nemzetiséghez vagy valláshoz tartoznak.

Végezetül térjünk egy kicsit vissza Szervét Mihályhoz, akinek megállapításai komoly alapot szolgáltatnak Dávid Ferenc életművéhez. A genfi kötömbre a következő (francia nyelvű) szöveget vették, amely magyarul körülbelül így hangzik: „Jelen emlékművet Kálvin tisztelői, ugyanakkor elítélői állították, akik az évszázad tévedésének tekintik Kálvin lépését és kiállnak a lelkiismereti szabadság, valamint az Evangélium tiszta eszméi mellett”.

Mi, unitáriusok is lényegesnek tartjuk a lelkiismeret szabadságát. Kálvin munkásságát elismerjük, hiszen sok közös vonást találhatunk a református és unitárius egyház, ill. szertartás között. Ide sorolható a templom tetején lévő csillag vagy kakas, a templombelső az úrasztalával, az úrvacsora rendje, a lelkész fekete palástja, és még megemlíthetjük a Károli-féle bibliafordítást.

Ugyanakkor nem értünk egyet Kálvin rugalmatlanságával.

A lelkiismereti szabadságot nem szabad háttérbe szorítani. Hiszen ez befolyásolja gondolkodásunkat, amelynek eredményeként komoly szellemi alkotásokat is létrehozhatunk. Ezen alkotások pedig nélkülözhetetlenek istenországának építéséhez, az emberek boldogulásához.

Mint cikkem elején már utaltam rá, Genfben található egyebek mellett a Szellemi Tulajdon Világszervezetének székháza. E szervezet fő célja a szellemi alkotások jogi védelme. Pillanatnyilag magyar származású főigazgató áll az élén. Ezenkívül hazánk több állampolgára tölt be itt fontos tisztséget. Az épületek kék színe a békét jelképezi.

Befejezésül áldja meg Isten a szellemi alkotókat, beleértve Istennek valamennyi munkatársát, hogy Szervét Mihály és Dávid Ferenc példája nyomán tevékenyen járuljanak hozzá istenországának építéséhez.

Pálffy Csilla

Sok szeretettel köszöntjük Damokos Albert atyánkfiait, „Berci bácsit” 95. születésnapja alkalmából. Isten gondviselő oldalmá örizze és áldja meg őt, hogy példamutató hozzáállásával egyházunk és hívei ügyét még sokáig szolgálhassa.

UNITÁRIUS IFJÚSÁG

A Domine tanácsa

Olyan régen történt az, gyerekek, amit most elbeszélék, hogy ti még a világon sem voltatok. De még édes szüleitek sem, nagypapa sem, nagyanyó sem. Szóval, nagyon régen történt, több mint négyszáz évvel ezelőtt. És mégis olyan élő, eleven ez a történet, mintha csak most történne, és velünk. Majd mindjárt meglátjátok, hogy miért.

Kolozsvár városában kezdődik ez a történet, abban a városban, amelyről mindnyájan tudjátok, hogy Erdély fővárosa, sőt azt is, hogy ott lakik a mi egyházunk feje, az unitárius püspök. Tehát Kolozsvár városában több mint négyszáz évvel ezelőtt, egy szép októberi napon, játszadozó gyermekek lármája verte fel az iskola megszokott csendjét. Délelőtti szünet volt éppen, s a tanteremből kiszabadult nebulók ugyancsak iparkodtak helyreépíteni, amit a tanítás ideje alatt játékban elmulasztottak.

A tanterem ablakából nagybajuszos, derék szál férfiú nézegett kifelé az udvarba, – a „Domine lector”, mai nyelven: a tanító bácsi. Mert hát szép dolog, hogy jó kedve van az ifjúságnak, de nem árt azért, ha van, aki egy kicsit fékentartsa. Hát amint ott áll a „Domine lector” az ablaknál, egyszer csak motozást hall a háta mögött. Visszafordul s csak elkerekedik a szeme a csodálkozástól, mert egyik kis tanítványát csipi rajta, hogy rakosgat, rendezkedik a helyén.

– Hát ezt meg mi lelte? – csodálkozott a tanító bácsi. Hiszen még tanítás alatt is nehéz sokszor benntartani a gyerekeket, de hogy a szünet alatt is ott üljön valaki, – erre még nem volt példa. Melyik is hát ez a ritka madár, nézzük csak. Hohó! hiszen ez a vargáék Ferikéje. Tanító bácsi ismeri jól, egy utcában laknak, s emlékezik, hogy milyen eleven, mindig játékos gyermek volt az ipse, mielőtt az iskolába hozták.

– Hallod-e te fityiritty! – kiabált rá a gyerekre tettetett szigorral. – Mit csinálsz te idebent? Miért nem szaladgálsz, játszasz odakünn, mint a többi?

A gyerek feláll, ráemeli két nagy kék szemét a tanítóra, – fiúknál ritka nagy kék szemek vannak – aztán csak áll, és nem szól egy szót sem.

– Na, mi lesz, – erélyeskedik a tanító. – Nem tudsz felelni?

A gyerek áll, meg se mozdul, de két szemében csillogás támad, s aztán csak omlani kezdenek belőle a könnyek.

– No, ennek fele se tréfa, – gondolja a tanító. Azzal kettőt lépik s már ott is van a gyerek mellett, magához öleli s elkezd simogatni a fejét. – Ejnye, Ferike. No csak no! Ferike, Ferkó! Hát ilyen hamar eltörik a mécses? Miért sírsz, kis bogaram?

Ferkó megembereli magát, szégyenli is, hogy így siráson kapta, hanem azért még remeg a hangja, mikor válaszol:

– Azt hittem, a Domine is haragszik rám.

– Én is? Dehogy fiam, dehogy. Csak tudni akartam, hogy miért nem játszol kint a többivel az udvaron.

A fiú ismét megmerevedik. Áll és nem szól.

– No, mondd meg szépen, – nógatja a „Domine”.

– Nem akarnak játszani velem! – tör ki végül is a fiúból.

– Nem akarnak? Kik és miért?

– Azt mondják, hogy rongyos vagyok. És csúfolnak, hogy az apám varga.

– Kik? – csattan fel ingerülten a Domine hangja, s már keresően tekint szét, hogy előkapja a suhogós pálcát, mellyel a fe-

nyítéseket kiosztani szokta. A fiú azonban hallgat. Úgy látszik, nem akar árulkodni. – Hát jó, – fúj egyet mérgesen a Domine. – Ne mondd, ha nem akarod.

Úgyis tudom, gondolja magában, kik lehetnek ezek a gögös, kényes, szívtelen gyerekek, akik nem ártallanak tört dőlni egy kis pajtásuk szívébe, s éppen azon a ponton, ahol a legjobban fáj: szegénységében és édesapjában gúnyolják ki. Biztosan köztük van Alojzusz, a városbíró uram fia, meg Hansz, a nagypiac-téri gazdag kereskedő csemetéje, talán még Andorás is, a földesúri ivadék. Mert ők szoktak mindig előkelősködni, külön utakon járni, s a többivel csak akkor állani szóba, amikor valaki ellen fel akarják bősztetni mindet. Milyen jól esnék most beszélgetni a díszes csemetéket, s jól elfenekelni valamennyit. Csakhogy ez nem sokat használna a Ferkó ügyének.

– Ide figyelj, Ferkó, – fordult hirtelen a fiúhoz. – Ne törődj te ezekkel a majmokkal, akik csak a ruhát nézik s nem az embert, aki benne van. Pedig hát akármilyen piros nadrágot húzzanak is reá, a majom csak majom marad. Te csak tanulj. Szorgalmasan, jó igyekezettel, szeretettel. Meglátod, eljön az idő, amikor ezek a majmok kérve kérnek majd, hogy szóba állj velük. Elhiheted nekem, én ismerem őket és téged is.

Telt múlt az idő, az élet folyt tovább, – ha nem is csendesen. Mert viharos idők következtek szép Erdélyországra. Háború, dögvész, pártoskodás öldökölték az embereket, a bécsi császár katonái fosztogatták a népet. Nem csoda hát, hogy sokan elvándoroltak az országból, életüket, vagyonukat biztosabb helyre vitték. A régi osztálytársak is szétszóródtak. Kí erre, ki arra ment, ahol életét és kenyerét biztosabbnak látta.

Amikor a nyomorúság és szenvedés a legmagasabb fokra hágott, visszatért az országba az ifjúvá serdült János Zsigmond, Magyarország választott királya, Erdély fejedelme, akit gyermekkorában gonosz ármánnyal ütek volt el trónjáról. Hazatéréssel új korszak következett a sokat szenvedett ország történetében. Jól megválasztott tanácsadóival mihamar helyreállította az ország rendjét, s biztosította a népnek a nyugodt életet. Egyszerre magához tért az agyonsanyargatott ország. Az emberek hazatértek rejtekhelyeikről, munkába álltak, s kettőzött igyekezettel pótolták helyre az idegen uralom alatt szenvedett károkat. Az ország határán kívülre menekültek is lassan-lassan megbizonyosodtak róla, hogy ismét rend van az országban, ismét lehet dolgozni és élni. Hazaszállingóztak ők is.

Így történt, hogy a hajdani osztálytársak közül hárman, Alojzusz, Hansz és Andorás összetalálkoztak a fejedelmi városházában, Kolozsvárott. Ők is a jó hírekre tértek haza külföldről, ahol eddig éltek, s most engedélyt akartak kérni a fejedelemtől, hogy Kolozsvárott letelepedhessenek, s eddig szerzett vagyonkájukat hazahozzák.

Alig örvendezték ki magukat a találkozás fölött, megnyíltak a fejedelmi fogadóterem ajtai, s bebocsátották őket a többi kérvényezővel együtt. Ott ült a királyfejedelelem, János Zsigmond, a terem végében elhelyezett emelvényen, s egyenként fogadta az eléje járuló kérvényezőket. A három barát megilletődve gyönyörködött a király férfiasan szép, fiatal és mégis nemes méltósággal tele arcában, hiszen köztudomású volt, hogy egész Európában híre járt János Zsigmond műveltségének, a lovagi erényekben való kiválóságának és kedvességének. Figyelmük azonban mihamar az egyik tanácsnokra fordult, aki ott állt a király mellett, s

akitől az a leggyakrabban kért véleményt, mielőtt a kéréseket teljesítette volna.

– Te Alojzusz, – lökte meg őt a könyökével Hansz. – Milyen ismerős ennek a tanácsnoknak az arca! Nem úgy találod-e te is?

– Éppen ezen tűnődtem én is, – felelt a kérdező.

– Az öltözetéről úgy ítélném, hogy valami pap. Kérdezzünk meg itt valakit. Mondja csak, kedves bátyámuram, – fordult a mellé álló idősebb férfiúhoz. – Ki legyen amott, a király úr jobbán, az a papforma tanácsnok?

– Ugyan messziről jöhettek öcsémuramék, – hangzott a válasz, – hogy nem ismerik meg Erdély nagy püspökét, király öfelsége udvari papját és bizalmasát, Dávid Ferencet.

– Dávid Ferenc? Ez volna Dávid Ferenc? – csodálkozott Alojzusz. – Hát már hogyne hallottunk volna róla. Csak nem tudtuk, hogy ilyen nagy úr lett belőle. Köszönöm, kedves urambátyám.

Alojzusz most közelebb vonta magához barátait.

– Tudjátok ti, hogy ki ez a Dávid Ferenc? – kérdezte tőlük izgatottan.

– Ki ne tudná, – felelte Andorás. – Híres szónok és hitvitázó.

– Persze, persze. De, hogy ki volt ő azelőtt. Emlékezzetek csak vissza, járt velünk az óvári iskolába egy rongyos ruhájú gyerek, akit mi „vargafi”-nak csúfoltunk, mert varga volt az édesapja.

– Vargafi? Ő volna az? Akire rá se néztünk? Akit kizártunk a játékainkból a rossz ruhái miatt s meglökdöstünk, ha a tornácon mellénk került?

– Ő az. És most a király bizalmasa, tanácsnoka, püspök, nagy úr!

– No, akkor már szedhetjük is a sátorfánkat. Hiszen ahogy mi ráismertünk, úgy ő is ránk ismer bizonyosan, mikor a király elé kerülünk, s örvendjünk, ha börtönbe nem vettet, nemhogy pártfogolná a kérésünket.

– Meg is érdemelnők, – hajtotta le a fejét szomorúan Andorás. – Igen rútul bánánk vele akkoriban.

S már megfordultak, hogy kilopózzanak a teremből, amikor Dávid Ferenc hirtelen leszállt az emelvényről, hozzájuk sietett és megállította őket.

– Isten hozott titeket vissza szép városunkba! – hallották mélyen bűgő, meleg színezetű hangját. – Alojzusz, Hansz, Andorás, mily jól emlékszem arcotokra! Mintha csak most is ott ül-nénk a Domine lector lábainál...

Azzal karon ragadta őket, s vezetni kezdte hármukat az emelvény felé. Azok kábán hagyták vezettetni magukat, egy szó nem sok, annyit sem tudtak mondani. Már ott állottak az emelvény előtt, a fiatal király érdeklődéssel pillantott rájuk, s meg voltak győződve, hogy elvesztek. Megszólalt azonban Dávid Ferenc:

– Felséges uram, – mondotta, – íme, e három becsületes kolozsvári férfiút felséged gráciájába instállom. Egykoron az óvári

skolát együtt frekventáltuk, s annak emléke bátorít arra, hogy kérésük kegyes teljesítését humiliter javasoljam.

Már vége volt a kihallgatásnak, s a három barát kifelé tartott a palotából, de még akkor sem tudták elhinni, hogy nem álmodtak.

A kicsűfolt vargafi mint tanácsnok, aki bosszút állhatna rajtuk, helyett azonban soron kívül a Felséghez vezeti őket, s kérésük teljesítését ajánlja; a király jóindulatú mosolya, kegyes figyelme-zése, kérésük azonnali teljesítése; mindez zavaros képpé formálódott a fejökben. Talán ez lehetett az oka annak, hogy eltévedtek a palotában, és sehogy sem tudtak kitalálni belőle. Amint az utat keresgéltek kifelé, egyszer csak szárnyas ajtóhoz értek, mely nem volt egészen betéve. Bekukkantottak hát oda is. Hatalmas termet láttak, melybe gyönyörű színes üvegeken ömlött be a nap fénye, s amelynek a végében szószék állott és énekes pulpitus.

– Ez biztosan öfelsége házi kápolnája, – suttogta Alojzusz a többinek.

A Domine tanácsa

Andorás hirtelen megragadta a vállát:

– Vigyázz, valaki bent van.

S Hansz mindjárt hozzá is tette:

– Dávid Ferenc.

Csakugyan Dávid Ferenc volt. Az egyik ablak nyitott szárnyai előtt állott. Egészen magába mélyült, a külső világ elveszni látszott számára. Szemei a nyitott ablakon át az ég kék végtelenébe merültek, s kezei lassan imára kulcsolódtak.

– Örökkévaló egy Isten-atyám! – hallották halkan mondott szavait, melyek azonban az ő orgonabúgás-szerű hangján jól hallhatóak voltak mégis. – Áldott legyen a Te Szentséges neved. Hogy gyermekségem méltatlanságaiból felemelkedhettem. Hogy boldog emlékü tanítóm szavát meghallgathattam! Hogy sok nélkülözés, fáradozás, tanulás után a tudomány világában járatos lehettem. Hogy ezáltal embertársaim segítségére és vezetése

re méltónak találtattam! Hogy király öfelsége jóindulatát elnyerhettem! Legfőképpen azonban és mindenekfelett, hogy Tégedet, egyetlen örök Istent, mi kegyes Atyánkat, s ama Úr Jézus Krisztust, akit Te elbocsátottál, megismerhettem, szent evangéliumát megérthettem és hirdethetem. Különösen is áldott légy eme drága alkalomért, melyben gyarlóságomon győzedelmeskedhettem, emberi indulataim tanácsait elvethettem, a sérelmeket elfeledtem, s régi barátaimnak segítségére lehettem. Szent, szent, szent a seregek Urának, Istenének neve, s én egyedül csak ezt dicsérem és imádom. Ámen.

A piactéri nagy templomban mindig sokan hallgatták szeretett főpapjuk, Dávid Ferenc beszédeit a kolozsváriak, de olyan gyakran ettől az időtől kezdve senki sem járta ott az istentiszteleteket, mint a három hazatért barát: Alojzusz, Hansz és Andorás.

Szent-Iványi Sándor

Kirchentag 1995

A Németországi Evangélikus Egyházak június 14-18. között Hamburgban rendezték meg a 26. Kirchentag-ot. (Egyházi napok.) A kétévente megtartott ökumenikus egyházi napok mindig egy idézet jegyében szerveződnek. Az idej, nagyon aktuális mottó: Es ist Dir gesagt Mensch was gut ist – Megmondatott neked ember, mi a jó.

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálattal együtt most másodízben vettem részt a Kirchentagon. Delegációnkat Győri Kornél baptista főtitkár, a MÖSZ igazgatótanácsának tagja vezette, tagjai voltak: Bános Beatrix, Varga Álmos, Szilágyi Gyula, a MÖSZ munkatársai, és az unitárius egyház részéről jómagam. Feladatunk volt kiállítással bemutatni a Szeretetszolgálat menekültügyi, külföldi segély, és hazai szociális tevékenységét.

A rendezvénysorozat központja a hamburgi vásárváros volt, de nem csak itt, hanem az egész városban párhuzamosan, egyszerre zajlottak a különböző programok. A nap istentiszteletekkel kezdődött és fejeződött be a vásáron és Hamburg különböző templomaiban egyaránt. Napközben a kiállításokon kívül különböző fórumokon lehetett részt venni: fiatalok fóruma, idősek, nők, fogyatékosok fóruma. Különböző munkacsoportok voltak, itt biblíamagyarázatokat lehetett hallgatni és vallások közötti párbeszédet, munkájukat ismertették az egyházak karitatív szervezetei. Idén különösen nagy hangsúlyt kapott az egyházon belüli ökológiai, azaz az ún. zöld mozgalom.

A Kirchentag Németország különböző részeiből kb. 150 ezer embert vonzott a néha tényleg kicsit vásárinak tűnő kavalkádjával, de ennek a tömegnek több mint a fele fiatal volt. Bárki, bárhol, bármit kérdezhetett, vagy éppen csak beszélgethetett, az biztos, mindenki egy élménnyel gazdagabban tért haza. Azzal tudom befejezni, amivel két évvel ezelőtt is, jó lenne, ha már nálunk is elkezdődne ilyen nagy tömeget, és főleg fiatalokat megmozgató mozgalom, aminek most is csak a töredékéről tudtam beszámolni.

Végezetül szeretettel gratulálunk Lehel László lelkésznek, a MÖSZ igazgatójának, akit most választottak meg a Kirchentag Nemzetközi Védnöksége alelnökének. Nehéz, fáradságos, de szép munkájához Isten áldását kérjük.

Bencze Franciska

A MÖSZ delegációja Ebernben a Lorentzen ev. lelkész házaspárral és a gyülekezet tagjaival

Ki féljen kitől?

Talán már feledésbe merültek azok a fenntartások és félelmek, melyek a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat Erőspusztai Menekülttáborának tervezésénél és megvalósításánál születtek és keringtek. Ezek az aggodalmak sokszor egészen drámai riogatásokban testesültek meg: „Bűnözőket hoznak ide, akik tovább rontják Dunavarsány közbiztonságát. Az lesz majd itt is, ami Kerepestarcán: zaklatások, rendőrségi ügyek, amelyeket megúszhatnánk, ha e táborot távol tartanánk. Nincs nekünk elég bajunk, van nekünk erre szükségünk?”

Mivel a pesszimista és rosszhiszemű jóslatok nem váltak valóra, az elmúlt egy-két esztendőben a korábbi aggodalmak feledésbe merültek. Sőt, örülhetünk annak, hogy hónapról hónapra pozitív összefüggésben jelenik meg községünk neve a hazai és nemzetközi sajtóban éppen az erőspusztai keresztyén-humanista tevékenység kapcsán. Továbbá az Ökumenikus Szeretetszolgálat jelenléte közvetlen módon is „kedveskedett” a lakosságnak a ruha-, narancs-, cukorka és egyéb akcióival.

Február 11-ről 12-re virradóan azonban valami olyasmi történt, ami eszünkbe juttatja az egykori figyelmeztetéseket, s ezt most nem hagyhatjuk szó nélkül. Az említett időben 13 birka tűnt el az éj leple alatt. De nem a korábban aggodalmaskodók aklából, hanem éppen a menekültekéből! E tábor lakói ugyanis lehetőségükhöz képest kis kertészkedéssel, disznóhizlalással, juhtartással is töltik napjaikat, egyrészt az egészséges ember munkaigényét, másrészt a költségeik enyhítését szolgálva ezzel. A juhtartás esetében még külön említenünk kell a bosnyák vallási és népi szokást, mely szerint a disznóhústól tartózkodniuk kell általában, s a közelgő ünnepükön pedig nemzeti és vallási eledelük a birka.

Mindez kapóra jött azoknak az „öslakosoknak”, akik lovas kocsival meglátogatták, és birkáiktól „megszabadították” a menekülteket.

Ezek szerint mégiscsak lehet és kell félnünk és aggodalmaskodnunk. Ez esetben azonban a vélt szerepek felcserélődtek. Továbbra is azoknak kell félniük, akiket a félelem és az otthoni életük ellehetetlenülése űzött ide. Úgy látszik, ők itt sem lehetnek nyugodtan...

Talán ez a szomorú esemény is szülhet bennünk néhány aggodalmas gondolatot – nem miattuk, hanem értük.

Bóna Zoltán
Varsányi Fórum

Kanadai unitáriusok társaságában 1995. május 12-26. között

Az 1989-es romániai események után igen eleven és élő kapcsolat alakult ki az erdélyi unitáriusok és az észak-amerikai unitárius-univerzalisták között. A decemberi történések követően az erdélyi Unitárius Egyházat egy amerikai unitárius-univerzalistákból álló csoport látogatta meg, hogy „első kézből” szerezzon tudomást arról, hogy mi is történt valójában a '80-as évek végén Romániában. A tapasztaltak arra indították a látogatókat, hogy mielőbb erkölcsi, – de ennél is több – anyagi támogatásban kell részesíteni kelet-európai hittestvéreiket. Még az 1990-es év első hónapjaiban létrejött egy nagyszerű program, az ún. testvéregyházak közötti kapcsolat keretében. Ez azt célozta meg, hogy minden egyes erdélyi unitárius egyházközségnek, függetlenül, hogy mekkora az illető egyházközség, hány tagja van, vagy milyen „kategóriájú”, első, másod vagy harmadosztályú, legyen egy testvéregyházközsége Észak-Amerikában. Nem kis nehézség árán ezt a programot sikerült összeállítani, és az azóta eltelt idő bizonyítja, na meg a mögötte álló rengeteg munka, hogy e területen érdemes volt dolgozni, tevékenykedni.

Ma már mindegyik erdélyi unitárius egyházközségnek van Észak-Amerikában vagy Kanadában testvéregyházközsége. Nagyon sok közöttük igen gyümölcsöző tevékenységet folytat. Azonkívül, hogy anyagi támogatásban részesítették – valamilyen formában távoli „partnerüket”, ma már igen nagy jelentőséget tulajdonítanak mindkét részlől annak, hogy személyes kapcsolat-teremtés is legyen az Egyesült Államok és Erdély között. Sok esetben 30–40-es csoportokba „társulva” látogatják meg „testvéregyházközségeiket” fiatalok és idősek egyaránt. Az ott szerzett élményekről, tapasztalatokról, vendéglátásról meg az unitarizmus évszázados történelméről érdekes cikkekben számolnak be hazatértük után az egyházközségek világi és egyházi vezetői.

Időközben már egy ún. Testvéregyházközségi Bizottság is alakult, melynek, elnöke Rev. Leon Hopper, aki többször látogatott el Magyarországra és Erdélybe; alelnöke Rev. Richard Feweks, pénztárnoka Peter Raible, és rajtuk kívül még 12 tagja van a Bizottságnak, akik között van Gellérd Judit, Rev. Richard Boeke, nyugalmazott Berkeley-i Első Unitárius-Univerzalista egyházközség lelkésze, Thomas Gretchen volt San Jose-i lelkész, aki jelenleg Kanadában él, de az USA-i Shelter Rock egyházközség egyik lelkésze átmeneti időszakra. És mások.

A Bizottság negyedévenként újságot jelentet meg „Partner Church New” (Testvéregyházközségi Hírek) címen, melyben sok hírt közölnek meglévő kapcsolataikról, illetve eljövendő terveikről. Keveset írok talán, ha azt írom, hogy az erdélyi lelkészek 15–20%-a látogatott már el az évek során az Egyesült Államokba. Ez is bizonyítja azt, hogy a nagy – több ezer km-es távolság ellenére – lehet közvetlen kapcsolatot tartani a világ nyugati részével.

Talán ez is ösztönzésül szolgált és hatott számunkra, magyarországi unitáriusok számára, amikor a szán-

dékkal ültünk le a Nagy Ignác utcai templomunk irodájában Rev. Thomas Gretcennel beszélgetni, arról, hogy jó lenne, ha számunkra is lehetőség adódna egy, az erdélyiekéhez hasonló kapcsolattfelvételre. Mivel nem akartuk a már jól működő erdélyi-amerikai kapcsolatokat „keresztelni”, ezért a Kanadában élő lelkésznőt arról kérdeztük, lenne-e lehetőség a magyarországi unitáriusok részére inkább a Kanadában élő hittestvéreinkkel kapcsolatba kerülni. A választ azon nyomban nem tudta megadni, de az állandó levelezésen keresztül folyamatosan értesített arról, hogy igen, hajlandóságot mutattak gyülekezetek egy ilyen irányú közreműködésre. Ennek eredményeképpen ma már nem egy egyházközségünknek van kanadai testvéregyházközsége. Pl. a Högyes Endre utca templomának Torontói Első Számú Egyházközség, Kocsordnak London (Ontario), Hódmezővásárhelynek Észak-Vancouver.

1994 tavasza jelentette azt az időszakot, amikor ténylegesen is felvettük a kapcsolatot a kanadai gyülekezetekkel. Az első két-három levélváltás után jött a hír: a Högyes Endre utca templomát szándékszik meglátogatni egy to-

rontói egyházközségi tag. Joan Harris asszony közel két hetet töltött Budapesten és itt-tartózkodása alkalmával egy vasárnap i stentiszteletünkön meg egy azt megelőző szeretetvendégségen volt jelen. Templomunkról fénykép- és diafelvételeket készített, megismertettük vele a „Misszóház” történetét, melyről hazatérte után számolt be a Testvéregyházközségi Bizottság tagjainak. Még abban az évben

újabb torontói vendégeink érkeztek, többek között Suzan Falva, aki itt Budapesten tanít angolt egy középiskolában, Art Brewer, aki pihenőszabadságát töltötte Magyarországon, és mások. Ezek voltak az első lépések tehát arra vonatkozóan, hogy egy kapcsolat létrejöhessen, megalapozódhasson. Közben mindvégig levélváltásban voltunk. Rendszeresen elküldték a templomuk újságját; havonta megjelenő lapjuk címe: Horizon. (Horizont) Ebben olvashattunk arról, hogy kéthetente tanácskozik a Bizottság különböző programok megvalósításán. Ezeknek egyike volt a március 31-én sorra kerülő „Magyar est” megszervezése, melynek célja volt, hogy az anyagi bevételből fedezzék alulírott meghívásának költségeit. Ugyanis május hónap folyamán a Torontói Első Unitárius Egyházközség hármasszünnepre készült.

– Egyfelől idén ünnepelte fennállásának 150 éves évfordulóját;

– május 15–18. között tartotta a Kanadai Unitárius Egyház évi Lelkeszi Értekezletét;

– végül 19–21. között tartották a kanadai Unitárius Egyház az évi Közgyűlését Torontóban.

Erre a hármasszünnepségre kapott meghívást alulírott és érkezett meg Torontóba május 14-én. Az ott töltött időről majd lapunk egy következő számában fogok írni.

Kászoni József

Új VILÁGLÁTÁS

EURÓPAISÁGUNK ÜNNEPÉN

(Honnan jöttünk, hová megyünk?)

Augusztus 20. István király és európaiságunk ünnepe. Próbáljunk elgondolkodni az alcímben felvetett kérdésen!

Mint ázsiai, törökös műveltségű, lovas-pásztor társadalomban élő nép érkezünk a Kárpát-medencébe. Az ünnep alkalmából gondolkozzunk el a Szent István-i felismerésen és okuljunk. Negyven évi fokozatos leépülés után ismét magunkra kell találnunk Európában, s ez nem kicsi feladat. Az István király korabeli Európa nem tudta befogadni az ázsiai kultúrájú, pogány, sámán vallást követő népet. Előrelátható volt, ha nem illeszkedik be az európai népek keresztény vallási, társadalmi és kulturális közösségébe – a megsemmisülés vár rá, mint sok más nomád népre. István király az egész nemzet további létét meghatározó nagy tette, hogy a magyarság a nyugati kereszténység szellemi örökségét kapta, s így a keleti kereszténység határán nem merevedtünk meg a művelődésben, hanem végigjártuk a változó európai vallási és szellemi áramlatok teljes történelmi útját. Így kerülhetett sor a reformációra, a magyar nyelvű irodalom 16. századi kivirágzására, a tiszta evangéliumi reformáció kibontakozása révén a toleranciát és vallásszabadságot hirdető, szabadelvű irányzat, az unitarizmus szárba szökkenésére.

Tehát már akkor is az élén jártunk, s így tudtunk sajátos értékeket felmutatni a világnak. Napjainkban a lelkek, a minőség forradalma zajlik. Unitárius szellemiségem arra kötelez, hogy a jellemtorzító évtizedek után a hatékonyság harcosa legyek. Minden ember legyen sokoldalú, vállalhassa önmagát. Soha többé ne ismétlődessen meg, hogy sémákban, dogmákban kelljen gondolkodnunk, és egy kisebbség a nemzet fejére nőjön. A küldetésünk ma az, hogy segítsük nemzetünket önmagára találásában a tiszta jézusi hit és az egyetemes magyarság szellemében.

Nagyon fontos az, hogy viszonyulunk történelmi múltunkhoz?

Az európai civilizáció a teljes megismerésre törekszik, és ebben a törekvésben a tudományos útkeresés az emberi lét és célok transzcendens értékeinek szélesebb kereteiben helyezkedik el.

A magyarságnak súlyos problémát okoz, hogy lemondott erről a teljesebb világszemléletről. Pedig ha a tudás elszakad a hittől, ördögivé válik. (Csak gondoljunk vissza az elmúlt évtizedek ateista pusztításaira, a világban elhatalmasodott környezetszennyeződésre, a technokráciára.)

Kiművelt, istenhittel megáldott emberekre van szüksége a hazának. Csakis egy nemzeti és keresztény szellemű, polgári értelmiség mentheti meg a magyarságot a 21. század és önmaga számára.

Eddig nem vehettünk részt egyenjogúan a sorsunk alakításában. Most össze kell fogunk a haladó szellemű civil szervezetekkel, és az összkeresztény értékeket alázattal szem előtt tartó egyházakkal nemzetünk érdekében.

Az embernek tartást és önbizalmat ad, ha van belső hite és identitástudata. A keresztény világnézet alapján, az értékkereszténység hangsúlyozásával mindez megoldható. Minden nagyszerű dolgot szabadon gondolkodó és tevékenykedő emberek hoztak létre. Az elhatalmasodó individualizmus, elitizmus, a szűkkörűség rettenetes veszély a kibontakozásunkban. Kevesen szomjúhozzák az igazságot. A megszépült múltba révedés nosztalgiája mételýként rombolja tisztánlátásunkat. Arra kell törekednünk, hogy a közéletben is jobban érvényesüljenek a keresztény értékek, az etikai igazságok.

Az evangélium lényegi követelménye a bűnbánat, a megbocsátás s a kiengesztelődés. Az önzetlenség, önfegyelem, a mások jogaival való törődés, a másik anyagi, még inkább erkölcsi-lelki és szellemi értékeinek tiszteletben tartása nélkül semmiféle megújító törekvés nem hozhat eredményt. Legyünk méltók egyik unitárius szellemi elődünk, Iván László hitvallásához: „Az ember a többnek a szerelmese, a magasságnak a keresője, a tökéletességnek küszködő, fáradó vándora.”

Önmagunkban kell először is meghódítani a tisztaság, nyíltság és szeretet magaslatait.

De ezt csak tiszta evangéliumi hittel, igazi jogállamban, a demokratikus feltételek megteremtésével tudjuk elérni.

Mi mindig a kultúrnép szerepét töltöttük be Közép-Európában. Tegyük annak érdekében, hogy múltunkhoz méltón ismét felnézzhessenek ránk. A háborúkat elveszthetjük, de az emberibb élethez való jogot, a nemzet felemelkedésének jogát nem veszíthetjük el!

A széttagolt, de lélekben egységes nemzet több mint ezer éves közvetítő készségét ismét gyakorolnunk kell. Csatába indulhatunk az erkölcsösebb élet, s a kultúra síkján. Eljöhet a teremtmény mindent akarás ideje, csak a lelkiekben is ébredjünk ennek tudatára.

Mózes Egyiptom határán azt mondta népének: „Legyetek egymásnak áldás.” Aki nem fogadja meg, egyenetlenséget fakaszt, legyen átok rajta, vesszen a pusztában. Egy új nemzedéknek kellett eljönnie, hogy elérjenek az ígért földjére.

Legyünk mi is áldás egymás számára, mert a bibliai példa is igazolja: aki nem akar mindenki számára áldás lenni, az elpusztul. A mi nemzedékünk nem fogja megérni a nemzet felemelkedését, de küldetésünk van, hogy tanúságtevő életünkkel dolgoznunk kell a jövőért, akkor is, ha aratni csak a következő nemzedék fog. Így válhatunk méltó örökösökké. Szent István koronája méltó helyet kapott az ősi magyar címerben – ez a nemzet európaiságának a szimbóluma. Rajtunk áll, hogy Magyarország ismét egy közös Európa megfelelő tagja lehessen.

Felhős Szabolcs

EGY FOLYÓIRAT SZÜLETÉSE

1995. Pünkösdi vasárnapján, a beregi unitárius szörvány megalakulásának húsz éves évfordulóján Nyitrai Levente lelkész igehirdetése után egyházunk 15 tagja vett úrvacsorát, s csak néhányan nem készültek föl lélekben a szövetség megerősítésére. A jelenlévők nagyobb fele mégis ülve maradt, melynek egyszerű magyarázata, hogy ők más egyházak tagjai voltak, s a Kelet-magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör istentiszteletet követő megbeszélésére vártak. (Ámbár ki tudja? Eddigi tapasztalataim szerint a vásárosnaményi unitárius istentiszteleteken mindig nagy számban voltak jelen a hitünkkel szimpatizálók.)

Felhős Szabolcs, a beregi szörvány egyházigazgatója megemlékezését követően a protestáns kör szellemi továbbélésének lehetőségeiről kellett szót váltanunk a meghívottakkal és az érdeklődőkkel. Az 1993-ban kiadott A hetedik napra című antológia után egyre nyilvánvalóbb a rendszeres, nem antológia jellegű publikálási igény a legjobb szerzők részéről. Bár a 93-as válogatás meglehetősen engedékeny volt, azóta a benne szereplők harmada rangos publikációkkal és önálló, jó kritikai visszhangú kötetekkel jelentkezett, amely tény magában hordja egy időszaki folyóirat megalapításának potenciális szellemi lehetőségét.

Abban valamennyien egyetértettünk, hogy a leendő periodika előzményének a Partium című, két megjelenést megért irodalmi és művészeti lap tekinthető. Az említett folyóirat két impozáns száma után elsősorban anyagi gondok, másodsorban egy kínos etikai tévedés miatt megszűnt. Rossz ómen lett volna hát egy megszűnt lap – jogilag már amúgy sem védett – nevének újra fölvétele, így az alakulásnál a RÉSZEK folyóiratcím mellett döntöttünk.

A megalakult szerkesztőség tagjai (Bágyoni Szabó István, Dusa Lajos, Felhős Szabolcs, Matkó László, Néző László, Oláh András, Török Levente) szükségesnek tartották a magyarországi, velük rokon szellemiségű alkotók megnyerésén kívül az Ungvártól Temesvárig terjedő átló régiójában (a történelmi partiumi részekben) a kapcsolatfelvételt az ott élő legjobb alkotókkal, kiforrott szellemi műhelyekkel.

1995. nyara még a fölkészülés időszaka. Komoly anyagi alapot kell teremtenünk ahhoz, hogy még az idén fölmutathassuk próbaszámainkat, amelyek belső ereje miatt sikerrel pályázhatunk a Nemzeti Kulturális Alap folyóirat-támogatási kiírására, valamint önkormányzati támogatásokra. A folyóirat székhelye Nyíregyházán lesz (Luther út: 4. szám Partiumműhely), számíthatunk arra, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyének kifejezetten irodalmi-művészeti-bölcseleti folyóirata nincs, s így eséllyel számíthatunk a város és a megye befogadó szeretetére, az ott élő, általam nagyra becsült szerzők tevékeny közreműködésére.

Mint megválasztott főszerkesztőnek, most illene valami bölcset mondanom a hamarosan induló időszaki folyóiratról. Hogy le ne törjem a gyöngye csikó hátát, megelégszem két mondattal. *Az alapvetően népi-nemzeti szellemi elkötelezettségbe jócskán belefér a stílári szabadság, az eleven megjelenítés sokszínűsége. Mindig azok az írások számíthatnak feltétlenül elsőbbségre, amelyek önnön erejük miatt egyszerűen elutasíthatatlanok.*

Dusa Lajos

Balázs Ferenc szellemi örökében

Újjászerveződött a Balázs Ferenc Beregi Népfőiskola 1995 tavaszán. Az új elnök Frenczel Bertalan református lelkész úr három frakcióban kívánja működtetni a népfőiskolát.

1. A hagyományos gazdaköri csoport, amely a nyírpasznyai gazdakörre építene, Szabó N. János vezetésével.

2. A képzőművészeti csoport Török Levente tanár úr vezetésével a tiszakerecsenyi alkotó műhelyre épülne.

3. Az ifjúsági csoport cserkészei a beregi cserkészmozgalom kiépítését tűzi ki célul Frenczel Béla vezetésével.

Június 17-én német vendégeket várnak, hogy szakmai és anyagi segítségükkel jobban felkészülhessenek az új évfolyam munkájára. A sikeres foglalkozások közt említhetjük, amikor megemlékeztek Bölöni Farkas Sándor születésének 200. évfordulójáról, A nagy demokrata emlékezete címmel.

Egykönyvű, egyistenhitű hazafiként él az utókor emlékeztében. Leghíresebb, Utazás Észak-Amerikában című művéről írja Jakab Elek: „Egy jótékony erkölcsi forradalmat idézett elő az eszmékben, a politikai és társadalmi viszonyok felfogásában.” A demokrácia megszállottjának Jecza Péter mintázta szobrán az akarat emberének állít emléket Erdélyben.

Mint nagy magyar gondolkodó, méltán az egész magyarság példaképe lehet.

Felhős Szabolcs

Jézus nyomában a mindenkiért való ISTENT keressük!

Nagy érdeklődés mellett méltatták a BALÁZS FERENC BEREGI NÉPFŐISKOLA májusi összejövetelén Karl Herbst nemrég megjelent A valódi Jézus című könyvét (Elpídia Kiadó).

Felhős Szabolcs titkár kiemelte, hogy a lelkiismeretünk tükrében meg kell vizsgálni, amit a kereszténység tanítói mondtak Páltól és az evangélistáktól kezdve a maiakig: megfelel-e mindaz Jézus felismerhető üzenetének? Hiszen Isten lelke nem mond ellent önmagának. Ezért a tekintélyekre hivatkozva nem szabad vakon hinnünk, csakis személyes meggyőződésből, istenélményből.

Jézus elég egyértelműen tanítja, hogy az üdvösség szempontjából csak az Istenhez, mint jó Atyához való közvetlen megközelítés a döntő.

ISTEN nem avatkozik be a teremtésbe, Ő már benne van.

A tanulmány megvizsgálja, hogy Jézus valóban azonosította-e magát Istennel, vagy csak szerény istenkereső lévén csupán új módon tapasztalta meg Istent, és Istenhez akarta vezetni embertársait?

Jézus válassza az írástudónak:

Tedd azt, amit a szíved diktál, és élni fogsz!

A valódi Isten személyesen szól hozzánk, csak oda kell figyelniünk. Ezt a tanulságot vonták le a könyv elemzése kapcsán a népfőiskolai összejövetelen.

EGYHÁZKÖZSÉGEINK

Füzesgyarmat

Március első vasárnapjával megkezdjük a Húsvétra való előkészítő istentiszteleteinket. A mostoha idő függvényében hol többen, hol kevesebben vettek részt ezeken az alkalmon lelkesen.

Március 5-én nagy veszteség érte kis közösségünket ismét. Meghalt MAKKAI LAJOS testvérünk, aki 75 évi pályafutása után adta vissza lelkét Teremtőjének. Egyházközségünknek lelkes tagja volt. Március 7-én temettük el óriási részvét mellett, hiszen a falunak egyik legmegbecsültebb, legtisztelendőbb lakója, tagja volt. Gyászbeszédemben a bibliai Jákobhoz hasonlítottam, mert termete, kitartása, hűsége, Isten-szeretete, közösségünk utáni vonzódása bibliai elődjéhez tette méltóvá.

Március 15-ről, nagy nemzeti ünnepünkről megelőző vasárnapunkon emlékeztünk meg.

A farsang és a böjt elején Darvason és a Füzesgyarmati Művelődési Házban a lelkes család közreműködésével hangulatos, sokakat vonzó előadásra került sor.

Április második vasárnapján megtartottuk a virágvasárnapi istentiszteletünket, amelyben szép számban megjelentek az érdeklődők. Jó alkalom volt ez is, hogy húsvétra

méltóképpen felkészülhessünk, Jézusunkkal együtt érkezessünk az emberség nagy próbatételének alkalmára, színhelyére, az elmaradhatatlan számadásunkkal.

Húsvét első napján megkereszteltük KOVÁCS ZSOLT és neje fiatal híveink elsőszülött gyermekét, aki a keresztségben PATRIK névre hallgat. Adja az Isten, hogy növekedhessen testben és lélekben, Isten és emberek előtt való kedvességben, szüleinek, keresztszüleinek, nagyszüleinek, rokonainak, kis egyházközségünknek öröme.

Nagypéntek délelőttjén emlékestentiszteletet tartottunk, este pedig előadtuk a Passiót. Gyönyörű élmény egy ilyenben részt venni, akár énekesként, akár hallgatóként. Utána agápéra gyűltünk össze imatermünkben. Jó volt megosztani a csodálatos élményt!

Húsvét áldott ünnepére a szent jegyeket Bónác Györgyné adományozta.

Köszönjük!

(Részletek a füzesgyarmati Unitárius Kereszténység c. kiadványból.)

KOCSORD – konfirmáció

1994. szeptember 4-én tizenhárom alsócsoporthos és tizenegy konfirmálandó növendékkel kezdtük a hitoktatást. Ideje: vasárnaponként két félóra, helye: a lelkesi iroda volt. Félévenként 15, egész évben 30 vasárnap tartottunk hitoktatást.

Az első félévet a mindig legnépszerűbb karácsonyesti ünnepéssel zártuk. Ezen huszonnégy növendékünk adott elő szavallatot, tizenhat karácsonyi gyermekdalt énekeltünk el. Cigány növendékeink betlehemes játékot adtak elő, majd negyvenöt szeretetcsomagot osztottunk ki a szülők adományából.

Konfirmáló növendékeink: Ajtai János, Disznós Csaba, Disznós Gusztáv, Jakab Árpád, Jakab Henrietta, Jakab Sándor, Jakab Tamás, Nyitrai Hajnalka, Pócsi Gábor, Varga Krisztina, Zséder Tamás virágvasárnapra mindent megtanultak és vizsgát tettek. Ekkor megszerveztük a konfirmációt. Kiosztottuk a szerepeket, összeállítottuk a műsort, előkészítettük az anyagokat. Áldozócsütörtökig átis-

mételtük és begyakoroltuk a betanult szövegeket és tenni-valókat, hogy az ünnepség lámpaláz-mentes, felemelő és kellemes élmény legyen a közönségnek is és a szereplőknek is.

Növendékeink lelkes odaadással, szorgalmasan tanultak, kifogástalanul felkészültek. A három roma nemzetiségű növendék egyike, Disznós Csaba, világtalan. Őt Varga Krisztina tanította testvéri szeretetével. Jutalmazza meg érte Isten mindenkivel együtt, aki hozzájárult a konfirmáció lélekemelő sikeréhez.

Május 7-én tizenegy növendékünk szereplésével anyák napi ünnepséget tartottunk. A konfirmáció napját május 28-ra tűztük ki, mely napra a szülők és a szorgalmas harangozók, Varga Elemér rendbetette és virágdíszbe öltöztette a templomot és a környékét.

Az úrvacsora kellékeit Jakab Sándor presbiter szülő és családja adta.

A konfirmáció emlékére a szülők szép új függönyökkel látták el az irodát, és irattartó faliszekrényt rendeltek.

Az egyházközség konfirmációi emléklappal és ifjúsági Bibliával örökölte meg az eseményt minden növendék számára. A nem látó konfirmált kitapogatható ajándékot kapott.

Az ünnepséget a konfirmálók kifogástalan szereplése, gazdag felkészültsége és lelkes vallástétele, valamint a 210 főnyi közönség tette felejthetetlenné. Ehhez hozzájárult első rendes lelkészünk, Kereki Gábor megható levele, tán az utolsó, amit életében írt, és Nyitrai Mózes volt kocsordi lelkész szószéki szolgálata. Ez arra biztatott, hogy aki megkonfirmál, kösziklaként épüljön bele az egyház templomába. Így tudják megmenteni lelkük otthonát a szelek és árvizek veszedelmétől.

Isten áldása legyen szeretett konfirmáltjainkon, hogy a nekik nyújtott lelki útvalóbból egész életükben gazdagon táplálkozhassanak.

Nyitrai Levente

A beregi unitárius szórvány pünkösdi összejövetelén.

ÉLETÉBŐL

Konfirmáció a Hőgyes Endre utcai templomban

Hagyományainkhoz híven június 4-én, pünkösd vasárnapján ismét konfirmációra került sor, ezúttal a Hőgyes Endre utcai templomunkban. A gyülekezet előtt 11 gyermek tett hitéről tanúbizonyságot. Az Unitárius Káté megtanulásával és a kérdések megválaszolásával bizonyították az ifjak, méltók arra, hogy egyházunk önálló tagjaivá váljanak, és az úrvacsora szentségében részesüljenek.

A konfirmandusok szülei által csodálatosan feldíszített templomot zsúfolásig megtöltötték a családtagok és a hívek. A szószéki szolgálatot és a konfirmálást **Kászoni József** lelkész végezte, aki egyúttal tanítója, felkészítője is volt az ifjaknak. Az úrvacsorai ágendát **Bencze Márton** püspök végezte, majd bibliai igékkel bocsátotta útjukra az immár teljes jogú új egyháztagokat, ezután **Buksa Attila** gondnok köszöntötte őket az egyházközség nevében.

A felkészítésért és a megható ünnepségért illesse köszönet **Kászoni József** lelkészt, akinek ez volt első budapesti konfirmáltatása. Csak budapestinek volt az első, hiszen Erdélyben már nagy gyakorlatra tett szert közösségek létrehozásában, ifjak összefogásában, olyannyira, hogy mosta-

ni konfirmandus növendékeit erdélyi körutazásra vitte az iskola befejezése után. A legfontosabb dolog, amivel minden ifjúnak tisztában kell lenni: honnan eredtek gyökereik.

Az észak-dunántúli unitáriusoknak is lesz templomuk

Valamikor háborúskodás folyt a különböző vallásfelekezetűek között a templom birtoklásáért. Valóságos csataterreé változtatták a templomot és környékét. Úgy cserélt gazdát a templom, mint háború idején a kis és a nagy település. Csak napjainkban érkezett el az igazi hitfelekezeti megbékélés ideje, a másság elismerése és kölcsönös tisztelete. Ennek koronatanúja az a tény, hogy 1995. május 14-én a győri református templomban konfirmálhatta nyolc unitárius ifjú. Köszönet a református egyházközség megértő szeretetéért.

Ahogy véget ért a református istentisztelet, a zsúfolásig megtelt templomban unitáriusok kezdtek elfoglalni a megüresedett helyeket. Jöttek a nagyszülők, még Marosvásárhelyről is. Jöttek a helybeli szülők, testvérek, rokonok és nem rokonok, de az Isten igéjét szomjúhozók. Jött a Budapesti Unitárius Egyházközség Kamarakórusa. Jöttek a Magyar Televízió munkatársai. Jött a konfirmálók nyolc fős serege, hogy bizonyítsák egyenrangú unitárius elkötelezettségükről. Jött a lelképásztor (Sándor Gy. Mátyás), a konfirmáltató, akinek igaz embersége összetartó erőként hatott. Jött a püspökhelyettes asszony (Orbókné Szent-Iványi Ilona), aki áldását adta a konfirmáltakra, a hitben megerősödtökre, az anyaszentegyház szeretetét sugárzón. Aztán jött a reménykeltő

beígérés, hogy az észak-dunántúli unitáriusoknak is lesz templomuk...

A magyar és a székely himnusz éneklése közben forrt egygyé igazán az ünneplő gyülekezet abban a megingathatatlan hitben, hogy lesz temploma és országa...

Szeretetvendégség következett, egy székely kézimunkákkal ékesített otthonban... Kifelé jövet elállta utunkat egy házaspár mondván: Addig innen ki nem mennek, amíg ezt a pohár bort meg nem itták, s ezt a darab tésztát meg nem ették. Feleségemnek is feltűnt ez a rábamelléki határtalan vendégszeretet. Meg is kérdeztem nyomban az örömtias embertől, hogy hová való? Én nyuli, de Bözödújfaluból jöttem – válaszolta. Az író Bözödi György falujából? – firtattam a dolgot. – Én nem, mert ő valóban bözödi, de Bözödújfalut lerombolta a Ceausescu-rendszer. Őt kerrek esztendeje, hogy itt vagyok, de ez már az én borom – húzta ki magát büszkén. – Isten adja egészségére, – szóltam, és sebtiben megittam a jóízű bort, átadva helyem a következőknek.

Mondanom se kell, hogy milyen fölemelő érzés volt földiekkel találkozni, akik úgy szórják a szeretet magvát, mint jó lelkipásztorok a szószéken.

Sófalvi Ferenc

Pestszentlőrinc

Pünkösd első napján **Dr. Jakab Jenő** lelkész szolgálata után négy keresztelest követően hatan konfirmáltak. (ketten iskolai kirándulás miatt később konfirmálnak). A konfirmáltakat **Mikó István** főgondnok h. köszöntötte, és felhívta figyelmüket azokra a kötelezettségekre, melyek az egyház önálló tagjaira hárulnak. Ők – úgymond – az egyház jövője!

Az úrvacsora szereztesítésének történetét **Dr. Lászlóné Szathmáry Zsuzsa** olvasta fel az evangéliumból. Oly sokan voltak és vettek részt ezen ünnepi istentiszteleten, hogy ki kellett nyitni a gyülekezeti terem ajtaját, hogy elférjenek az úrvacsorával élők.

Az ünnepség után sokan tekintették meg az új székely kaput – **Tomán Zoltán** ajándékát – és az új kerítést, amivel a visszakapott területet kerítették be a hívek társadalmi munkában.

A Zsinati Főtanács dokumentumaiból

Folytatjuk sorozatunkat a múlt év novemberében tartott Zsinati Főtanács dokumentumaiból. Ezúttal Orbókné Szent-Iványi Ilona külügyi titkár beszámolójából közlünk részleteket.

Külügyi jelentés I. rész

Az Erdélyi Anyaegyházzal való kapcsolat

1989-ben a romániai fordulat után egyházunk több alkalommal is juttatott le segítyt Erdélybe. Ez eleinte önerőből történt, majd a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat segítségével.

Jelentős változás 1991 után állt csak be a két magyar egyház kapcsolatában. Megindultak a hivatalos tárgyalások, hazai szorgalmazásra különbizottságokat hoztak létre, amelyek rendszeresen egyeztetnek a teológusképzés, a közös egyházi törvények, valamint a közös rendezvények terén. 1992-től folyamatosan küldünk egymásnak meghívót a különböző eseményekre, konferenciákra. Szép példája volt a beindult kapcsolatnak, hogy 1992 májusában Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkesítő beiktatóján dr. Kovács Lajos kolozsvári püspök mondott ünnepi beszédet több erdélyi lelkesítő jelenlétében. Ugyanilyen felemelő volt a Pécsi Disputa emlékére rendezett pécsi ünnepség is, szintén dr. Kovács Lajos püspök és kísérete részvételével.

A jó kapcsolatnak köszönhető, hogy erdélyi testvéreink problémáikkal hozzánk fordulnak, és mi segítjük őket. (Pl.: cserép a sepsiszentgyörgyi templomhoz, ifjúsági ház Homoródszentmártonban, Brassai-ház Torockón, támogatás a Nőszövetségnek, templomépítések, magyar nyelvű tankönyvek, folyóiratok küldése stb.)

Egy magyarországi hallgató a kolozsvári teológián tanul, két lelkesítő jelentkezését elfogadták doktori disszertációra. Az egyházközségek testvéri kapcsolata is kialakulóban van. (Hódmezővásárhely–Marosvásárhely, Füzesgyarmat–Nyárádszereda)

Az erdélyi egyház életét, Dávid Ferenc emlékét, dr. Kovács Lajos püspök temetését egyházunk szervezésében mutatta be az MTV.

Jó együttműködésünk jele az is, hogy Kolozsvár támogatta Kászoni József lelkesítő hivatalos áttelepülését.

IARF

Világszövetségünk, az IARF a közép- és kelet-európai változások során igen nagy figyelmet szentelt ennek a térségnek, és ezen belül elsősorban Erdélynek. Elhunyt püspökünk, dr. Ferencz József 1971-től elnökségi tagja volt. Sajnos romló egészségi állapota miatt az utóbbi időben nem tudott részt venni az üléseken, ezért 1992-ben az a döntés született, hogy egyházunk nem képviseltetheti magát automatikusan a vezetőségben, míg Erdély igen. 1993-ban az indiai konferencián a közgyűlés Orbókné Szent-Iványi Ilonát egyhangúlag személyre szólóan beválasztotta a testületbe.

Az IARF konferencia 1990-ben Hamburgban volt, itt 6 fős delegációval képviseltette magát egyházunk. Új főtitkárt választottak Rev. dr. Robert Traer személyében, és ezzel a Világszövetség is új irányt vett. Székhelyét Frankfurtból Oxfordba tette át, és az 1993-as indiai (Bangalore) konferenciát már innen szervezték. Ezen a nagy távolság és a költségek miatt egyházunkat hivatalosan csak egy személy, Orbókné Szent-Iványi Ilona képviselte, ahol előadást

tartott a hazai egyházi életéről a megváltozott társadalomban.

1994 áprilisában a külügyi titkár már mint új elnökségi tag vett részt az Oxfordban tartott ülésen dr. Szabó Árpád kolozsvári rektorral együtt. Ezután az Angliai Unitárius Egyház közgyűlésére utazott Walesbe.

1994 júliusában az IARF teológiai konferenciát tartott Kolozsváron, ahol egyházunk népes delegációval képviseltette magát. Ezen a konferencián vetődött fel, hogy mivel az IARF-nek már kevés keresztény tagegyháza van, létre kell hozni az IARF keretén belül egy szabadelvű keresztény platformot, főleg európai teológusokkal.

Unitárius Világtanács

Dr. William Schulz, az Amerikai Egyház elnöke 3 évvel ezelőtt javasolta egy Unitárius Világtanács létrehozását az IARF mellett. Ennek megszervezésére rendezték meg Budapesten az Unitárius Egyházi Vezetők Csúcstalálkozóját 1993. áprilisában. 9 ország 22 küldötte vett részt a találkozón, ahol zárónyilatkozatot fogadtak el, és egy négytagú átmeneti végrehajtó bizottságot hoztak létre, amelybe Orbókné is beválasztották. A végrehajtó bizottság kétszer ülésezett, 1992 őszén és 1993 júliusában az USA-ban, ahol a lelkesítő is jelen volt.

Az Amerikai Unitárius Egyház új elnöke John Buehrens is támogatja a nemzetközi unitárius szervezet létrejöttét, és újabb két évre kérték fel a külügyi titkárt a szervező bizottságba.

Casa Locarno

A Zürichben működő HEKS, svájci protestáns egyházi segélyszolgálat 1988 óta folyamatosan támogatja egyházunkat. Minden évben beszámolót küldünk tevékenységeinkről. Rendszeresen tartjuk a kapcsolatot levélben, telefonon és személyesen. 1989-től az addig évi két helyet sikerült négyre felemelni a Casa Locarnóban. Az elnökség a jeleléseknél arra törekszik, hogy az egyik házaspár lelkesítő, a másik világi legyen, továbbá, hogy a vidékiek is hozzájuthassanak ehhez a lehetőséghez.

Hollandia

A rotterdami Remonstráns Gyülekezet kezdeményezésére vettük fel a kapcsolatot hollandiai testvéreinkkel. 1992 májusában 3 tagú ifjúsági delegáció járt Rotterdamban és Utrechtben, majd 1993 májusában kilencen látogattak el hozzánk.

Orbókné Szent-Iványi Ilona leideni és utrechti tárgyalásai eredményeképpen teológiai ösztöndíjat is felajánlottak, de ennek feltétele a holland nyelv ismerete lenne.

Ausztiai istentiszteletek

Szépfalusi István evangélikus lelkesítő-esperes, az ausztiai magyarok lelkipályozója 1987-től alkalmat biztosított Bécsben az evangélikus templomban unitárius istentiszteletek tartására. Azóta rendszeresen ezek az események, melyet szeretetvendégség is követ. Konfirmációra is kérték fel a lelkesítőnt. Ausztriában szolgáltak dr. Ferencz József, Huszti János, Bencze Márton egy-egy alkalommal, Orbókné Szent-Iványi Ilona három alkalommal: Bécsben, Linzben és Salzburgban. Köszönjük ezt a lehetőséget Szépfalusi Istvánnak, hogy ausztiai unitárius testvéreinket megfigyeltük és szolgálatot végezhetünk.

(folytatjuk)

Bencze Franciska

Megkezdte munkáját Dagesztánban a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat

Húsvét után kezdte meg menekült-segítő munkáját Dagesztánban a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat. Négyéves fennállása során a magyar, egyházi támogatást is élvező segély-szervezet, jelentős munkát végzett Magyarországon, a balkáni háborús menekültek körében, továbbá Kelet-Európa több országában. Ezek eredményeként a nagy nemzetközi egyházi segélyszervezetek az elmúlt néhány esztendőben egyre több alkalommal kérték fel partneri szolgálatra a magyar segélyszervezetet.

A kiterjedt nemzetközi tevékenységének újabb állomásaként a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat a csecsen menekültek között folytat aktív munkát – amint azt megtudtuk Lehel László lelkésztől, a segélyszervezet vezetőjétől. Ehhez a programhoz nemcsak az Egyházak Világtanácsa, továbbá más nagy európai és észak-amerikai egyházi segélyszervezetek erkölcsi és anyagi támogatását bíráják, hanem az Orosz Ortodox Egyházét is.

Az Orosz Ortodox Egyház Moszkvai Patriarhátusának Külügyi Hivatala arról biztosította a napokban a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálatot, hogy minden támogatást megadnak a maguk részéről is a Dagesztánba menekült több mint 100 ezer fős csecsen polgári lakosság körében megkezdett karitatív munkához.

Dagesztánban – miként azt Lehel László elmondta – a legfelsőbb politi-

kai vezetés is örömmel fogadta a Magyarországról érkező és nemzetközi egyházi háttérrel dolgozó Szeretetszolgálat kezdeményezését, és ígéretet tett arra, hogy a menekültek körében végzett tevékenységéhez biztosítja a szervezet teljes önállóságát, függetlenségét.

A hat hónapra tervezett, és mintegy 1 millió USA dolláros költségvetést igénylő program teljesítéséhez – miként arról Szabados Argentína, a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat munkatársa, a segélyszervezet dagesztáni, Khasavjurtban, a Csecsen-földdel határos városban létesítendő szeretetszolgálati iroda vezetője elmondotta – 200.000 USA dollár már rendelkezésükre áll. A tervek szerint a határ mentén felállított mintegy 30 menekülttáborban a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat az olyannyira hiányzó egészségügyi, higiéniai szükségletek kielégítésére törekszik. A segélyezés hatékonysága biztosítása érdekében rendkívül fontosnak tartják a gyors információcserét a budapesti központtal. Ennek érdekében a legmodernebb kommunikációs eszközöket is igénybe veszik: dagesztáni irodájukat szatellit telefonnal is felszerelik.

Hazai támogatásokat is szívesen fogadnak a MÖSZ Alapítvány számlaszámára: Budapest Bank Rt. 209-23006

A Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör életéből

Pünkösöd vasárnap délutánján a Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör istentisztelet utáni közgyűlésén megalakult a Partium-szellemi műhely, amely egy folyóiratot kíván útjára indítani *Partes* (Részek) címmel.

A felelős kiadó: Felhős Szabolcs körí titkár, felelős szerkesztő: Dusa Lajos debreceni költő.

Szerkesztőbizottsági tagok:

Bágyoni Szabó István

Matkó László

Néző László

Garamvölgyi Imre

Oláh András

Török Levente

Mindannyian a szabadelvű protestáns kör aktív tagjai.

Az új folyóirat Ungvártól Temesvárig kívánja átfogni a magyar kulturális és szellemi életet. Felvették a kapcsolatot a KLTE és a BGYTKF egy-egy tanárával, a protestáns püspökségekkel (Tőkés László, dr. Erdő János) és a határon túli újságírókkal, költőkkel és tudományos munkatársakkal.

A Magyar Oktatási, Tudományos és Kulturális Alapítványok Egyesülete (MOTKA) felvette tagjai sorába az Unitárius Alapítványt. Az Egyesületnek jelenleg 115 – a kultúra, a tudomány és az oktatás területén működő – alapítvány a tagja. Elnöke dr. *Biernaczky Szilárd*, a Károli Gáspár Református Egyetem docense.

A MOTKA szakmai találkozókat, konferenciákat szervez, hírleveleket ad ki, és országos hatókörű érdekvédelmi tevékenységet fejt ki a nonprofit szervezetek javára.

*

Az Alkotmány utcai *Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola* havi lapja „Unitárius templom” címmel egy összefoglaló írást közöl, amelyben nemcsak a Nagy Ignác utcai templomot mutatja be, hanem az unitarizmus rövid történetét is. Példamutató lehet más iskoláknak is helyi történelmi, kulturális vagy egyházi épületek bemutatására.

*

Kovács László külügyminiszter április 25-én a Kossuth klubban meghívott politikai, egyházi és közéleti személyeknek tájékoztatót tartott a már aláírt szlovák és az aláírandó román-magyar alapszerződésről. Egyházunkat *Bencze Márton* püspök képviselte, és kérdéseket tett fel a megkötendő alapszerződéssel kapcsolatban.

*

A *Keresztény-Zsidó Társaság* májusi rendezvényein belül nagy érdeklődésre adott okot a május 3-án tartott, eutanaziáról szóló szimpózium és disputa. Előadók voltak dr. *Vass Miklós* genetikus főorvos, dr. *Jobbágyi Gábor* egyetemi docens és prof. dr. *Gaizler Gyula* egyetemi tanár. Az unitárius egyház képviseletében *Bencze Márton* püspök, a KZST elnöke volt jelen.

*

A *Független Magyarország Napja*, az 1956-os forradalom és szabadságharc vértanúira, illetve a szovjet csapatok kivonulásának évfordulója alkalmából megemlékezést tartottak június 16-án a Rákoskeresztúri köztemető 300-as parcellájánál. A kegyelet koszorúját egyházunk nevében *Bencze Márton* püspök helyezte el a hősök parcellájánál.

Könyvesboltunk ajánlataiból

Unitárius kiadványok

Kis Biblia	350,- Ft
„A hit Isten ajándéka” 1568–1993	200,- Ft
Unitárius Hit és Erkölcsstan	200,- Ft
Unitárius Imádságok	150,- Ft
Unitárius Káté	100,- Ft
Varga Béla: Hit és Vallás	100,- Ft
Dávid Ferenc: Rövid útmutatás 1567	150,- Ft
Szász János: Dávid Ferenc Erkölcsstan	100,- Ft
Unitárius Nézőpontból	100,- Ft
Török Tamás: Unitáriusok	280,- Ft
Unitárius Énekeskönyv	300,- Ft
Dr. Nyiredy Szabolcs: 1993: a Tordai Országgyűlés 425 éves jubileuma	50,- Ft

A Franciaországból hazatért **Kende Péter** unitárius atyánkfia – a nemes közíró és politológus – több mint száz kötet könyvet ajánlékozott az Unitárius Könyvesboltnak. A nagylelkű adományért Egyházunk és a Heltai kft. ezúton is hálás köszönetét fejezi ki. Az árusításba bocsátott kötetek a párizsi „Magyar füzetek” sorozat darbjai: íme néhány cím:

Király Béla
Honvédségből néphadsereg

Tóth Sándor
Jelentés Erdélyből

Zdenek Mlynar
Prága 1968.

Az Unitárius könyvesbolt (Bp. Alkotmány u. 12.) várja kedves vásárlóit.

Kis Miklós üvegtervező iparművészafiának április 22-én kitüntetés adományozott **dr. Zongor Gábor** a Veszprém megyei közgyűlés elnöke. **Kiss Miklós** és **B. Kiss Botond** megtervezték és elkészítették a Megyeháza Szent István termének díszes üvegablakát. Mindkét kitüntetett művésznek szívből gratulálunk.

HALOTTAINK

**Genersich Zoltánné
sz. Ürmösi Gizella**

f. év május 2-án 90 éves korában elhalálozott.

Az elhunyt néhai Ürmösi Károly kolozsvári lelkész és felesége Kántor Gizella költőné leánya volt.

Férjével Nagykörösön lakott, majd annak halála után Budapestre költözött leánya családjához.

A szórvány istentiszteleteknek buzgó látogatója volt.

Hamvait május 16-án Kelemen Miklós lelkész szolgálatával helyezték örök nyugalomra a rákospalotai temetőben.

*

Dr. Vernes László

85 éves

Löcsey Imréné sz. Bényi Mária

80 éves

**Márkus Józsefné
sz. Rosenstock Alíz**

64 éves

Homoródi Károly

83 éves

Imre József

78 éves

Árkosi Barabás Lajos

100 éves

Turba Istvánné sz. Böződi Ilona

76 éves

Dálya Mihály

53 éves

Tóth Gáborné sz. Derzsi Eszter

80 éves

Isten adjon csendes pihenést eltávozott testvéreinknek az anyaföld ölében, lelküknek örök üdvösséget, a hátramaradott gyászolóknak pedig vigasztalást.

UNITÁRIUS MŰSOROK

Július 21. péntek,

Kossuth rádió

„Egy az Isten”

unitárius félóra

Augusztus 18. péntek,

Kossuth rádió

„Egy az Isten”

unitárius félóra.

Örömmel üdvözljük a régebben Debrecenben kiadott, majd átmenetileg szünetelő *Partium* c. folyóirat újraindítását, melynek kiadója ezentúl a *Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör* lesz. Sok sikert kívánunk munkájukhoz!

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik tavaszi felhívásunkra – melyben egy áttelepült, kisbabát váró fiatal pár részére kértünk segítséget – babakocsit, ruhaneműt és egyéb cse-csemőholmit adományoztak. Továbbá köszönetet mondunk *Muszka Ibolya* hitoktatónak, aki az egyház dunafüredi nyaralója számára televíziót ajánlékozott, és az archívum és a könyvtár számára bekötötte az Unitárius Élet 3 évfolyamát.

FELHÍVÁS

Kérjük azon budapesti híveink jelentkezését, akiknek rokona, ismerőse kórházi vagy otthoni gyógykezelésre szorul, és lelkészi látogatást igényel-nének, két lelkészi irodában jelentkezzenek.

Cím: IX. ker. Hőgyes Endre utca 3.
Tel.: 217-6171, valamint V. ker. Nagy Ignác utca 2-4. Tel.: 111-3094

Lapzárta minden hónap 6-án van. A később beérkezett írással szerkesztőségünk csak a következő hó lapzártáig tud foglalkozni. Kérjük ezt a beküldendő írássoknál figyelembe venni.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős kiadó:
Bencze Márton püspök

Főszerkesztő:
Bencze Franciska

Szerkesztőbizottság:
Gálffy Gábor, Kászoni József,
Muszka Ibolya, Nyitrai Levente

Szerkesztőségi titkár:
Sándor Gy. Mátyás

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.
Telefon/fax: 111-2801

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.
Előfizethető:
egyházi központunkban, a lelkészi irodákban,
vagy egyházi csekkben, Unitárius Élet jellegével.

Évi előfizetési díj: 600,- Ft.

Egyes szám ára 50,- Ft.

Megjelenik havonta.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Index: 25 842

Készült a Cerberus Kft. gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.
Tel.: 132-3511)

Felelős vezető: Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1272